

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Hodnocení přičetnosti ve vztahu k návykovým látkám
a trestně právní důsledky**

Michaela Lucie Hanzlíková

Plzeň, 2024

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni, 31. 3. 2024

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucímu diplomové práce JUDr. Milanu Tomešovi za ochotu, trpělivost a cenné rady, které mi poskytl. Zároveň bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za neutuchající podporu potřebnou nejen k dokončení diplomové práce, ale i v průběhu celého studia.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Michaela Lucie HANZLÍKOVÁ**
Osobní číslo: **R19M0096P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Hodnocení přičetnosti ve vztahu k návykovým látkám a trestně právní důsledky**
Zadávací katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Historický vývoj související právní úpravy
3. Zvláštní skutkové podstaty
4. Trestní odpovědnost
5. Znalecká činnost
6. Trestněprávní následky TČ ve vztahu k alkoholu a jiným návykovým látkám
7. Závislost na alkoholu a návykových látkách
8. Páchání trestné činnosti po vlivem alkoholu a návykových látek
9. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

1. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-576-0.
2. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: podle stavu k ...* Praha: Leges, 2010-. Student (Leges).
3. SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Základy trestní odpovědnosti: systém českého trestního práva*. Vyd. 1., (Jako Základy trestní odpovědnosti vyd. 2.). Praha: Orac, 2003. ISBN 80-86199-74-6.
4. CÍSAŘOVÁ, Dagmar a Marie VANDUCHOVÁ. *Nepříčetný pachatel: (aktuální praktické i teoretické problémy trestního práva a trestního řízení v ČR v souvislosti s posuzováním nepřičetnosti : srovnávací studie)*. Praha: Institut pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 1995. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky.
5. CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3.
6. HIRT, Miroslav a František VAVERA. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Milan Tomeš**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **23. března 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

Obsah

ÚVOD	1
1 KLÍČOVÉ POJMY	3
1.1 NÁVYKOVÁ LÁTKA.....	3
1.1.1 Požití návykové látky.....	5
1.2 ALKOHOL	6
1.2.1 Abúzus a závislost na alkoholu.....	7
1.3 PŘÍČETNOST	8
1.4 NEPŘÍČETNOST	9
1.5 ZMENŠENÁ PŘÍČETNOST	10
2 HISTORICKÝ VÝVOJ SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY	12
2.1 HISTORICKÝ VÝVOJ HODNOCENÍ PŘÍČETNOSTI/NEPŘÍČETNOSTI.....	12
2.2 HISTORICKÝ VÝVOJ TRESTNÉHO ČINU OPILSTVÍ	14
2.3 HISTORICKÝ VÝVOJ POJMU NÁVYKOVÉ LÁTKY.....	15
3 ZVLÁŠTNÍ SKUTKOVÉ PODSTATY	19
3.1 OHROŽENÍ POD VLIVEM NÁVYKOVÉ LÁTKY	19
3.1.1 Objekt	20
3.1.2 Objektivní stránka	20
3.1.3 Subjekt	23
3.1.4 Subjektivní stránka	24
3.2 OPILSTVÍ	25
3.2.1 Objekt	27
3.2.2 Objektivní stránka	28
3.2.3 Subjekt	29
3.2.4 Subjektivní stránka	30
3.2.5 Actio libera in causa.....	31
4 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST	37
4.1 KLÍČOVÉ PRVKY TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI.....	38
4.2 VZTAH TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI K HODNOCENÍ PŘÍČETNOSTI A NEPŘÍČETNOSTI	41
4.3 TRESTNÝ ČIN.....	42

5	ZNALECKÁ ČINNOST	45
5.1	OSOBA ZNALCE	46
5.2	ZNALECKÉ DOKAZOVÁNÍ DUŠEVNÍHO STAVU	47
6	TRESTNĚPRÁVNÍ NÁSLEDKY TČ VE VZTAHU K ALKOHOLU A JINÝM NÁVYKOVÝM LÁTKÁM.....	50
6.1	ALTERNATIVNÍ TRESTY	50
7	ZÁVISLOST NA ALKOHOLU A NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH.....	53
8	PÁCHÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI POD VLIVEM ALKOHOLU A NÁVYKOVÝCH LÁTEK	56
9	ZÁVĚR.....	58
10	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
10.1	MONOGRAFIE	60
10.2	PRÁVNÍ PŘEDPISY	61
10.3	INTERNETOVÉ ZDROJE	62
10.4	KOMENTÁŘE	64
10.5	JUDIKATURA.....	65

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

TČ	Trestný čin
Trestní zákoník	Zákon č.40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Trestní řád	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
WHO	Světová zdravotnické organizace
zákon č. 254/2019 Sb.	Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech
zákon o návykových látkách	Zákon č. 167/1998 Sb. o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů
zákon o soudnictví ve věcech mládeže	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

ÚVOD

Diplomová práce je zaměřena na problematiku přičetnosti a nepřičetnosti a související pojmy. Téma trestní odpovědnosti zaměřené na přičetnost a nepřičetnost stejně jako téma návykových látek lze v poslední době označit za velmi rozvíjející se. Případů, ve kterých osoby jednají a páchají trestnou činnost pod vlivem alkoholu a návykových látek, přibývá, kvůli čemuž je toto téma stále více předmětem diskusí.

Zároveň je téma velmi specifické, jelikož má široký přesah i do záležitostí společenské škodlivosti všeobecně, jako jsou závislosti a jejich vliv na lidský organismus. Lidskou přičetnost a nepřičetnost však nelze hodnotit bez věnování pozornosti trestní odpovědnosti, pro kterou je právě výsledek znaleckého posudku o přičetnosti nebo nepřičetnosti velmi klíčový, jelikož na tomto základě může soud udělit tresty a sankce.

Návykové látky a alkohol jsou stále více diskutovanou problematikou ve společnosti, konkrétně jsou debaty zaměřené na jejich přínos a všeobecnou škodlivost. U návykových látek se poměrně intenzivně spekuluje nad některými zdravotními až léčivými možnostmi, kde nejdiskutovanější látkou je marihuana. Zároveň je nutné vzít v potaz možnost snadného vzniku závislosti, např. právě u marihuany, a dále také to, že i přes určitá zlepšení a benefity u specifických pacientů, mohou mít návykové látky i negativní dopady na organismus daného člověka i na společnost. Jedná se v tomto kontextu ústředně o vznik již zmíněné závislosti, o možnost navodit si stav nepřičetnosti, čímž dojde o narušení možnosti rozpoznat škodlivost dané situace, o zanedbání hygieny, která může být značným rizikem, jelikož hygienické podmínky pro aplikaci návykových látek nebývají vhodné a může dojít k oslabení organismu až narušení imunitního systému.

Stejně tak alkohol je stále aktuálnější tématem, jelikož na rozdíl od užití návykových látek alkohol mnoho dospělých konzumuje na veřejnosti. Zároveň je významným faktorem i současná velmi snadná dostupnost alkoholu na trhu. Návykové látky i alkohol jsou v současnosti stále častějším problémem u dospělých i u mladistvých. Pro mladého dospívajícího člověka již není problém si obstarat návykové látky, alkohol nebo třeba i tabák. Ve většině domácností se nachází obvykle alespoň alkohol nebo tabák. Kromě snadné dostupnosti návykových látek a alkoholu, může být dalším problémem snižující se nákupní cena za návykové

látky nebo alkohol, a zároveň hraje roli i jednodušší přístupnost. Podle studie Evropské unie má zkušenost s drogami 29 % dětí v rozmezí 15–16 let.¹

Cílem diplomové práce je posouzení, celkové přiblížení a shrnutí tématu hodnocení přičetnosti ve vztahu k návykovým látkám a trestně právním důsledkům. Ke klíčovým tématům diplomové práce patří zvláštní skutkové podstaty trestného činu spojeného s návykovými látkami a alkoholem a trestní odpovědnost, konkrétně její hodnocení a zánik, jelikož pro vznik trestní odpovědnosti je určení přičetnosti a nepřičetnosti klíčovým tématem. Diplomová práce se také věnuje odvětví znalectví, které je pro určení toho, zda je pachatel přičetný či nepřičetný, velmi důležité. Témata znalectví a znalců prošla v nedávné době změnou, přičemž byl přijat nový zákon č. 254/2029 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, který nabyl účinnosti 1. 1. 2021 a nahradil zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Jelikož téma diplomové práce je velmi obsáhlé, pokusím se co nejlépe zpracovat nejdůležitější informace a pojmy, aby byly zahrnuty klíčové instituty.

---

¹ ÚŘAD VLÁDY ČR, Zpráva o nelegálních drogách v ČR 2023, 2024.

1 KLÍČOVÉ POJMY

1.1 Návyková látka

Na pojem návyková látka lze nahlížet z mnoha pohledů, avšak dva základní pohledy, které jsou pro účely této diplomové práce relevantní, jsou pohled právní a pohled z hlediska medicíny.

Pojem návyková látka je z právního hlediska vymezen v § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 167/1998 Sb. o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů (dále jen zákon o návykových látkách), jehož znění je:

„(1) Pro účely tohoto zákona se rozumí

a) návykovými látkami omamné látky a psychotropní látky přírodního nebo syntetického původu, které mají psychoaktivní účinky a současně jsou uvedeny v některé z příloh č. 1 až 7 nařízení vlády o seznamu návykových látek, s výjimkou látky konopí extrakt a tinktura, která obsahuje nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů a splňuje podmínku bezpečnosti podle zákona o obecné bezpečnosti výrobků“.

V § 8 odst. 1 a § 8a odst. 1 zákona o návykových látkách je v tomto kontextu uvedeno, že pro zacházení s návykovými látkami je třeba povolení nestanoví-li zákon a povolení uděluje Ministerstvo zdravotnictví, a to pouze bezúhonné fyzické osobě se sídlem v České republice nebo bezúhonné právní osobě se sídlem v České republice, podmínka sídla není aplikovaná v případě, že se jedná o osobu, která má místo podnikání, sídlo apod. na území jiného členského státu Evropské unie, smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konference. Dle § 8 odst. 2 zákona o návykových látkách se v případě vydávání povolení rozumí jako bezúhonný ten, kdo nebyl pravomocně odsouzený pro úmyslný trestný čin (dále také TČ) nebo nedbalostní TČ v souvislosti se zacházením s návykovými látkami.

Právní definici návykové látky lze nalézt také přímo v zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), a to konkrétně v § 130, jehož znění je: *„Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.“*

Podle trestního zákoníku jsou návykovými látkami všechny látky, které nepříznivě ovlivňují psychiku člověka nebo jeho ovládací, rozpoznávací a sociální chování, přičemž definice dle § 130 trestního zákoníku pouze demonstrativně vyjmenovává některé z těchto látek, a to zejména ty, jejichž užití má zvlášť nepříznivý vliv na chování lidí.² Definice návykové látky v zákonu o návykových látkách je mnohem širší, ale návykovými látkami se zde rozumí pouze omamné a psychotropní látky uvedené v přílohách č. 1–7 s výjimkou látky konopí extrakt a tinktura.³

V českém právu není pojem návykové látky sjednocen, a proto lze nalézt i jiné definice, např. dle § 2 písmen. a) zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.⁴

Ministerstvo zdravotnictví na svých stránkách při pojmu návyková látka odkazuje na § 2 ods. 1 písm. a) zákona č. 167/1998 Sb.⁵ Definicí pojmu návyková látka se dle tohoto zákona budu řídit i v diplomové práci.

V případě medicínského pohledu na pojem návyková látka je vhodné se držet doporučení ministerstva zdravotnictví a zároveň lze pojem návykové látky z tohoto pohledu rozšířit na jiné látky nebo předměty, jež mohou vyvolat fyzickou nebo psychickou závislost u lidí, kteří je užívají. Obecně se může jednat o jakoukoliv látku, která má schopnost vyvolat psychotropní účinek, pro nějž může být zneužita, a zároveň u které je zvýšené riziko vzniku závislosti.⁶

Podle Světové zdravotnické organizace (dále také WHO) je návyková látka definována jako chemická látka nebo látky, které mohou způsobit fyzickou nebo psychickou závislost, tj. mohou vést k vývoji návykového chování. Návykové látky mohou zahrnovat látky jako alkohol, tabák, léky, drogy a další psychoaktivní látky.⁷

Závislost může být buď fyzická, při níž tělo vykazuje fyzickou potřebu látky, nebo psychická, u níž jedinec pociťuje silné psychologické nutkání užívat danou látku. Návykové látky mohou mít škodlivé účinky na zdraví a sociální život

---

² DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

³ Tamtéž.

⁴ Pozn. V §2 písm. a) zákona č. 65/2017 Sb. jsou za návykové látky považovány alkohol, tabák, omamné látky, psychotropní látky a jiné látky, které mají psychoaktivní účinky a u kterých může užívání vést nebo se podílet na vzniku a rozvoji duševních poruch a poruch chování.

⁵ MZ ČR, Návykové látky, 2020.

⁶ KALINA et al., Klinická adiktologie, 2015.

⁷ WHO, Alcohol, Drugs and Addictive Behaviours Unit, © 2024.

jedince a mohou způsobit různé problémy včetně zdravotních komplikací, sociální izolace a finančních obtíží.

WHO obecně věnuje značnou pozornost sledování a hodnocení různých návykových látek a jejich dopadů na globální zdraví a společnost. Organizace vyvíjí strategie a doporučení pro prevenci a ovládání návykových chování a souvisejících problémů.

1.1.1 Požití návykové látky

Požítí je příjem návykové látky ústně.⁸ Jedná se hlavně o spolýkání návykové látky ve formě tobolek neboli léků v pevné formě, vypitím (alkohol), žvýkáním (tabák). Při příjmu návykové látky tímto způsobem, prochází látka přes gastrointestinální systém, kde se vstřebává a skrz něj se dostává do celého těla i do krevního systému.

Aplikace je jakýkoliv jiný způsob přijetí nebo požití návykové látky, nejčastěji se jedná o vdechování těkavých návykových látek (organická rozpouštědla), injekční neboli nitrožilní aplikaci látek, nebo nanesení látky přímo na sliznici (kokain). Základním rozdílem mezi orálním požitím a aplikací návykové látky je v širší pojmu. Pojem aplikace je mnohem širší než pojem požití a v aplikaci návykové látky nezáleží na způsobu nebo jakou cestou byla látka do těla dopravena.⁹

Díky tomuto rozlišení je patrné, že člověk se do stavu nepřičetnosti nemusí dostat jen z důvodu závislosti na návykové látce, ale i z vlastního pochybení až nedbalosti, při které může způsobit TČ, např. pokud nemocný i přes pokyny lékaře nedodrží pravidla a zdravou životosprávu a způsobí si stav nepřičetnosti z předepsaných léků nebo z kombinace léků a nevhodné stravy.¹⁰

To, že TČ opilství může být způsobena i nedbalostí, potvrzuje rozhodnutí Krajského soudu v Uherské Hradišti ze dne 19. 7. 1951, sp. zn. 3 Tk 106/51, kde se uvádí: „*kdo se požitím alkoholického nápoje nebo jinak přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí trestného činu*“. Trestným činem se v tomto případě myslí jednání, které – nebýt právě tohoto nedostatku po subjektivní stránce – naplňuje podstatu některého trestného činu. Nezáleží tedy

---

⁸ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2012, s. 3336.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž.

na tom, zda nepřičetnost je způsobena vlivem požitého alkoholu anebo jinak, ani na tom, zda se obviněný do stavu nepřičetnosti přivedl úmyslně nebo z nedbalosti.

1.2 Alkohol

Definice alkoholu stejně jako definice pojmu návyková látka není v českém právu ustálena a lze najít různá použití tohoto právního pojmu. I v tomto případě existuje mnoho úhlů pohledu, přičemž pro účely diplomové práce se považuje za nejdůležitější právní a zdravotnický pohled.

Zákonnou definici alkoholu uvádí § 2 písm. f) zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, přičemž alkoholickým nápojem se rozumí „*nápoj obsahující více než 0,5 % objemových ethanolu.*“

Alkohol může být využit i jinými způsoby než pouze požitím ve formě alkoholického nápoje. U alkoholu se zvláště posuzuje, zda je alkohol v dané látce v takovém množství, které působí a má vliv na psychiku osoby, jež ho požila, nebo na její ovládací, rozpoznávací a sociální schopnosti.¹¹

Z medicínskému pohledu se alkoholem rozumí návyková látka, která patří mezi hypnosedativa s krátkodobým účinkem zasahujícím do metabolismu buněk nervové soustavy.¹²

Podle Světové zdravotnické organizace je alkohol chemickou látkou, konkrétně etylalkoholem, který je psychoaktivní a může být užíván pro rekreační účely. Etylalkohol je látkou, která je obsažena v alkoholických nápojích, jako jsou pivo, víno a tvrdé lihoviny. Tato definice zahrnuje alkohol, který je konzumován lidským tělem a může mít různé dopady na zdraví a chování.¹³

WHO se obecně zabývá studiem a hodnocením vlivů alkoholu na globální veřejné zdraví a rozvoj politik a opatření, jež mohou omezit škodlivé účinky nadměrné konzumace alkoholu. To zahrnuje opatření zaměřená na prevenci alkoholismu, omezení škodlivého užívání alkoholu a zlepšení léčby a podpory pro osoby postižené alkoholovými problémy.

---

¹¹ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

¹² ŠTABLOVÁ et al., Návykové látky a současnost, 2006, s. 85.

¹³ WHO, Alcohol, © 2024.

1.2.1 Abúzus a závislost na alkoholu

Závislost na alkoholu a všeobecně na návykových látkách představuje nemoc, a to nejen v klinickém smyslu, ale i v základním filozofickém problému pochopení člověka jako osobnosti.¹⁴ Právě z toho důvodu je všeobecně závislost na alkoholu označována za nemoc. Alkoholismus je pojem označující závislost na alkoholu, která je pochopena jako onemocnění.¹⁵

Světová zdravotnická organizace označuje závislost na alkoholu za chronické onemocnění, které je charakterizováno neschopností jedince se ovládat a zamezit nebo omezit konzumaci alkoholu, a to i přesto, že jedinec způsobuje a vnímá negativní důsledky, které toto onemocnění způsobuje. Dopady závislosti představují po zdravotní stránce psychické i fyzické ohrožení a zároveň lze hovořit i o dopadu na sociální zdraví jedince, na jeho rodinu i na celou společnost. Všeobecně lze konstatovat, že závislost na alkoholu je choroba, která jedinci deformuje a zkracuje život.¹⁶

Problémy pro samotného závislého jedince se odvíjejí podle toho, zda jedinec prožívá krátkodobé nebo dlouhodobé epizody excesivního pití. V případě krátkých epizod má jedinec oslabené chování a sebekontrolu s možnou občasnou zvýšenou agresivitou a větší pravděpodobností vzniku úrazu, v nejhorším případě až vznik akutní otravy alkoholem.¹⁷

V případě důsledků dlouhodobých epizod dochází ke zvýšenému riziku vzniku onemocnění, ke kterým se řadí např. jaterní cirhóza, kardiovaskulární onemocnění, atrofie mozku či vznik onkologických problémů a zhoršení ostatních somatických poruch.¹⁸ Čím déle jedinec požívá alkohol, tím dochází k progresivnímu zhoršování chování, sebekontroly i sociálního statusu jedince, což se může projevat ztrátou přátel, rodiny, práce, sebeúcty a svobody.¹⁹

V kontextu dopadů na společnost se může jednat o narušování veřejného pořádku, jelikož se jedinec může projevat neurvalým chováním, násilím, poškozováním cizího majetku, zároveň může docházet k poškozování

---

¹⁴ SKÁLA, ...až na dno!?: fakta o alkoholu, pijáctví a alkoholismu, 1977, s. 6.

¹⁵ ŘEHAN, Závislost na alkoholu a jiných drogách – psychologický přístup, 1994, s. 11.

¹⁶ SKÁLA et al., Závislost na alkoholu a jiných drogách, 1987, s.14.

¹⁷ Tamtéž, s. 12.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž, s. 12–14.

i jednotlivých osob, zatěžování celého systému společnosti, a to náklady za služby spotřebované ve zdravotnictví, sociálních institucí nebo i ztrátou kvalifikovaných pracovníků.²⁰

Pojem alkoholový abúzus se obvykle používá k popisu nadměrné a problematické konzumace alkoholu, která však není zcela na úrovni klinické závislosti. Alkoholový abúzus může zahrnovat opakované nebo nadměrné pití alkoholu, což má negativní dopady na fyzické, psychické nebo sociální zdraví jednotlivce.²¹ K rozvoji alkoholového abúzu vede často stoupající tolerance k alkoholu, ale i možná genetická predispozice. Piják je totiž svou závislostí spíše odměňován než trestán.²²

1.3 Příčetnost

Trestní zákoník sám o sobě pojem příčetnost nedefinuje, v daném zákoně lze najít pouze charakteristiku pojmu *nepříčetnost a zmenšená příčetnost*.²³ Příčetnost lze chápat jako termín, který je používán k určení schopnosti osoby rozumět významu a důsledkům svých činů a být za ně odpovědný. V trestním právu se příčetnost týká schopnosti osoby pochopit, že její chování je trestné, a řídit své chování v souladu s tímto poznáním.²⁴

Podle profesora Jelínka „*příčetností rozumíme způsobilost být pachatelem trestného činu, pokud závisí na duševních schopnostech pachatele*“.²⁵

Definice a kritéria hodnocení příčetnosti, se mohou lišit v závislosti na okolnostech a vzniklé situaci, ale obecně lze říct, že zahrnují posouzení mentálního stavu jedince v čase nebo v momentě, kdy došlo ke spáchání TČ. Což znamená, že se posuzuje, zda byla osoba schopná porozumět povaze a nesprávnosti svého chování ve vzniklé situaci a zda v souladu s tímto pochopením a poznáním byla schopná řídit své chování.

V případě pochybnosti o příčetnosti osoby je obvykle potřeba psychiatrického či psychologického vyšetření, přičemž samotný odborník posoudí chování a mentální stav jedince v daném čase a rozhodne o pravdivosti jeho

---

²⁰ SKÁLA et al., Závislost na alkoholu a jiných drogách, 1987, s.12–13.

²¹ ŘEHAN, Závislost na alkoholu a jiných drogách – psychologický přístup, 1994, s. 10.

²² SKÁLA et al., Závislost na alkoholu a jiných drogách, 1987, s. 14.

²³ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 206.

příčetnosti či nepřičetnosti. Jedná se o klíčové posouzení, jelikož v případě shledání osoby jako nepřičetné, může dojít k pozměnění trestních důsledků až osvobození od právní odpovědnosti. V rámci právního systému má stanovení tohoto pojmu důležitou roli jak z hlediska ochrany práv jednotlivců, tak pro udržení spravedlnosti a bezpečnosti ve společnosti.

Příčetnost pachatele je dána za předpokladu, že jedinec má rozpoznávací způsobilost, tzn., že je schopen rozpoznat v danou chvíli a situaci vlastní protiprávní, tj. trestné jednání a je schopen tento stav pochopit, což je rozumová schopnost daného jedince.²⁶ Pachatel musí mít také určovací způsobilost, tedy schopnost ovládnout a určit své vlastní jednání.²⁷

1.4 Nepříčetnost

Nepříčetnost je právním pojmem, který se používá v trestním právu k popisu stavu, ve kterém se osoba nacházela v době spáchání TČ a který z ní činí osobu nezpůsobilou rozpoznat nezákonnost svého jednání nebo řídit své chování v souladu s tímto poznáním. Daný stav může být způsoben různými psychickými poruchami, duševními nemocemi, silnými afekty nebo jinými podobnými stavy. Pokud je u obviněného prokázána nepřičetnost v době spáchání činu, může dojít k vyloučení trestní odpovědnosti.²⁸

Charakteristiku nepřičetnosti lze najít v § 26 trestního zákoníku, jehož celé znění je: „*Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.*“

Naplnění trestné odpovědnosti fyzické osoby za spáchaný TČ je podmíněno dvěma skutečnostmi charakterizujícími jí jako subjekt TČ – jedná se o dosažení určitého věku a její příčetnosti.²⁹

Příčetnost a nepřičetnost je stavem, který je charakteristický pouze pro fyzické osoby, jelikož se jedná o stav nebo vlastnost, kterou lze popsat výhradně u lidí z důvodu jejich psychického či mentálního stavu, jenž může být u lidské bytosti navozen.³⁰ Právní systém vychází z předpokladu, že vědomí a stavy po psychické stránce jsou pouze u lidí, díky nimž je člověk schopen rozpoznat

---

²⁶ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ Tamtéž.

a pochopit význam právních norem a řídit podle nich vlastní chování a veřejné projevy. Proto v českém právu dochází k aplikaci konceptu nepřičetnosti pouze na fyzické osoby, jelikož se koncept pojí s individuální morálkou jedince a právní odpovědností, která vyžaduje schopnost vnímání a rozhodování jedince.

Vyhodnocení, zda je pachatel skutečně nepřičetný, nelze založit pouze na vyjádření ošetřujícího lékaře jedince, ale je důležité, aby vyhodnocení o nepřičetnosti bylo založeno na znaleckém posudku vyhotoveném od psychiatra, jak vychází z rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 22. 8. 1978, sp. zn. 5 Tz 75/78, v němž je uvedeno: „Zistenie, že obvinený je pre duševnú chorobu trestne nezodpovedný nestačí založiť na vyjadrení ošetrujúceho lekára, ale musí byť vždy založené na znaleckom posudku dvoch znalcov psychiatrov.“

1.5 Zmenšená přičetnost

V § 27 trestního zákoníku je definován pojem zmenšené přičetnosti tak, že „kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu měl podstatně sníženou schopnost rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, je zmenšeně přičetný“.

Dle trestního zákoníku se jedná o podstatné snížení neboli oslabení rozpoznávací funkce pachatele, které mu zamezuje rozpoznat protiprávnost TČ anebo schopnost ovládat vlastní jednání, případně se jedná o souběžné porušení obou těchto skutečností v důsledku duševní poruchy v době spáchání TČ.³¹

Na rozdíl od nepřičetnosti nemá zmenšená přičetnost význam pro posouzení právní odpovědnosti pachatele, jelikož jeho trestní odpovědnost se nemůže vyloučit. Dochází však k zohlednění v případě udělení trestu nebo při zvažování možnosti o upuštění od potrestání.³²

Nepřičetnost a zmenšenou přičetnost nelze směřovat, jelikož zmenšená přičetnost znamená, že pachatelova rozpoznávací nebo ovládací schopnost je pouze snížena. Určení zmenšené přičetnosti však vychází ze stejných základních bodů jako určení úplně nepřičetnosti, větší důraz se však dává na posouzení hloubky a šíře záměru u posouzení pachatelových schopností nebo míry jeho duševní poruchy. Situace, při níž je vyslovena snížená přičetnost pachatele, se nezakládá

---

³¹ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

³² Tamtéž.

na vyloučení trestní odpovědnosti, jak je tomu v případě nepřičetnosti, ale pouze modifikuje a odůvodňuje zvláštní postup vůči samotnému pachateli.³³

U zmenšené přičetnosti může být zajímavá otázka spolupachatelství na TČ, když jedna osoba jedná ve stavu přičetnosti a druhá ve stavu zmenšené přičetnosti. V takovém případě by mělo dojít k individuálnímu posouzení přičetnosti každého pachatele zvlášť, jelikož by měla být v praxi uplatněna základní zásada trestního práva, a to zásada individuální trestní odpovědnosti.

V usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 1. 2011, sp. Zn. 7 Tdo 16/2011 je však uvedeno: „*Jestliže došlo ke spáchání trestného činu úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, pak skutečnost, že některá z nich jednala ve stavu zmenšené přičetnosti podle §32 odst.1 tr. zák., nemá žádný význam ani pro závěr o jejich spolupachatelství podle §9 odst.2 tr. zák., ani pro trestní odpovědnost dalších spolupachatelů.*“ V tomto usnesení Nejvyšší soud shledal, že pachatelé si byli plně vědomi svého jednání s cílem spáchání TČ loupeže i způsobeného násilí na poškozeném.

Existuje-li ohledně nepřičetnosti nebo přičetnosti jakákoliv pochybnost, použije se procesní zásada „*in dubio pro reo*“, dle níž se použije pro pachatele příznivější varianta.

---

³³ NOVOTNÝ et al., Trestní právo hmotné: obecná část, 2010, s. 201.

2 HISTORICKÝ VÝVOJ SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY

2.1 Historický vývoj hodnocení přičetnosti/nepřičetnosti

Historie hodnocení přičetnosti a nepřičetnosti v právním systému České republiky má fascinující vývoj, jelikož se v průběhu právo vyrovnávalo s poznatky z psychologie a psychiatrie a dalšími otázkami, které komplikovaly vytvoření právní úpravy. Tato otázka má zásadní význam pro určení trestní odpovědnosti jednotlivců a reflektuje širší společenské a vědecké změny.

Základem pro rozvoj hodnocení přičetnosti a nepřičetnosti bylo římské právo, ze kterého významná část prvků českého práva vychází. Již v římském právu byl používán pojem šílená osoba tzv. curator furiosi. Protiprávnost této osoby za TČ byla vyloučena, výjimkou byly okamžiky intervalla delucida, což jsou tzv. světlé okamžiky, kdy je curator furiosi při smyslech a můžou být právní úkony platné.³⁴ Jako jeden z posledních institutů se v římském právu vyvinul institut o opilství a actio libera in causa, tyto instituty následně ovlivňovaly trestní odpovědnost pachatele.³⁵

V raných fázích právního vývoje, který lze sledovat až do období před přijetím prvního československého trestního zákoníku v roce 1918, bylo hodnocení přičetnosti často závislé na laickém posouzení a soudní praxi nebyla systematicky podložena psychiatrickými nebo psychologickými znalostmi. Trestní zákoník z roku 1852³⁶ již obsahoval ustanovení, které umožňovalo osvobodit od trestu osoby, jež byly v době spáchání činu nepřičetné, avšak aplikace těchto pravidel byla nejednotná a často závisela na subjektivním posouzení soudů.³⁷

V období mezi lety 1939–1944 platil na území České republiky, tehdy Protektorátu Čechy a Morava, trestněprávní dualismus, který byl historickým speciálem.³⁸ Spočíval v tom, že bylo jiné trestní právo pro příslušníky českého národa a příslušníky německého národa.³⁹ Nepřičetnost pachatele byla v té době silně spjata s duševní poruchou nebo slabostí.

---

³⁴ SALÁK, Osnova římského práva, 2009.

³⁵ RÁLIŠ, Studie o přičetnosti, 1931, s. 21.

³⁶ Pozn. Tereziánský trestní zákoník.

³⁷ ŘÍHA, Vývoj právní úpravy nepřičetnosti na našem území, 2007, s. 37.

³⁸ Tamtéž, s. 38.

³⁹ Tamtéž.

V období socialismu, zejména po roce 1950, byly právní normy a jejich interpretace ovlivněny ideologickými faktory, obzvláště socialistického systému, který byl u nás od roku 1948, což mělo vliv i na posuzování přičetnosti. Přesto se v praxi udržovala potřeba odborného psychiatrického posudku při posuzování duševního stavu obviněných. Nepřičetnost byla definována v § 11 trestního zákona č. 86/1950 Sb., a to v tomto znění: „*Kdo pro duševní poruchu nemohl v době činu rozpoznat, že jeho jednání je pro společnost nebezpečné, nebo ovládat své jednání, není za takový čin trestně odpovědný.*“ Trestní zákon č. 86/1950 Sb. už znal tzv. zabezpečovací opatření, která byla primárně určena právě osobám se sníženou přičetností, osobám s duševní poruchou, narkomanům a alkoholikům.

Trestní zákon č. 86/1950 Sb. byl sepsán impulzivně z důvodu rychlé úpravy právního systému, která byla potřeba v co nejkratším termínu, proto byl v roce 1961 přijat nový trestní zákon č. 140/1961 Sb., který nabyl účinnost v roce 1962. Nepřičetnost je definována v § 12 trestního zákona č. 140/1961 Sb. ve znění: „*Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.*“ V této úpravě však stále chybí definice zmenšené přičetnosti. Zmenšená přičetnost a její definice se stále ještě ponechávala určením právní praxí.

Po roce 1989, v rámci demokratizace a modernizace českého právního systému, došlo k dalšímu vývoji v oblasti hodnocení přičetnosti. Došlo k řadě novelizací trestního zákona, po nichž nakonec následovalo sepsání nového trestního zákoníku. Trestní zákoník přinesl upřesnění definic a postupy pro posuzování přičetnosti a nepřičetnosti včetně zavedení systému tzv. ochranného léčení pro osoby, které byly shledány nepřičetnými v době spáchání TČ. Definice nepřičetnosti je uvedena v § 26 trestního zákoníku a zmenšená nepřičetnost v § 27 trestního zákoníku, přičemž je definována následovně: „*Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu měl podstatně sníženou schopnost rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, je zmenšeně přičetný.*“

V současné době je hodnocení přičetnosti v České republice založeno na pečlivém posouzení individuálního mentálního stavu obviněného za použití nejnovějších poznatků psychiatrické a psychologické vědy. Tento proces umožňuje nejen spravedlivé a přiměřené trestní stíhání, ale také zohlednění potřeb a léčby osob s mentálními poruchami.

Historický vývoj hodnocení přičetnosti a nepřičetnosti v českém právním systému odhaluje stále se vyvíjející dialog mezi právem, medicínou

a společenskými hodnotami, který hledá nejlepší způsob, jak řešit složité otázky trestní odpovědnosti a lidské důstojnosti.

2.2 Historický vývoj trestného činu opilství

Opilství má v českém právním systému dlouhou historii, která se vyvíjela od středověkých časů až po současnost.

Ve středověku bylo opilství vnímáno spíše jako morální selhání než jako právní problém. Pokud byl alkohol nějak více využíván, tak primárně k dezinfekčním účelům.⁴⁰ Církev a feudální páni často trestali opilce pokutami nebo veřejným potupením, avšak zákoník specifická ustanovení o opilství neobsahoval. Výjimkou byly případy, kdy se opilost dotkla jiných zločinů, například násilí.

Renesance a osvícenství přinesly racionalizaci právního systému, avšak opilství zůstávalo na okraji zájmu zákonodárců. Situace se začala měnit s industrializací a urbanizací v 19. století, kdy se opilství začalo vnímat jako sociální problém, který ovlivňuje produktivitu a veřejný pořádek. V tomto období se začaly formovat první zákony, které omezovaly prodej a konzumaci alkoholu, avšak opilost sama o sobě nebyla kriminalizována.

První republika přinesla modernizaci právního systému včetně přístupu k opilství. Zákony začaly reflektovat potřebu regulace alkoholu, a to nejen z hlediska prodeje, ale i konzumace. Prvními kroky k právní regulaci opilství se staly zavedení povinnosti abstinenčních režimů pro některé profesní skupiny a zákaz řízení pod vlivem alkoholu.

Historický vývoj TČ opilství v českém právním řádu je zajímavý a odráží proměny ve společenském vnímání tohoto jednání. První legislativní zmínka o trestání opilství v českých zemích sahá až do roku 1852, kdy byl v rámci rakouské monarchie přijat zákon č. 117/1852 ř. z.⁴¹, o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927. Zákon poprvé definoval opilství jako TČ. S technickým pokrokem a rozvojem společnosti došlo k širšímu vymezení subjektu TČ opilství. V roce 1950 byl přijat trestní zákon č. 86/1950 Sb., který dle § 187 odst. 2 potrestal toho, „*kdo požije alkoholického nápoje za takových okolností, že by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku*“. Trestní zákon č. 140/1961 Sb., účinný

---

⁴⁰ HOLCNEROVÁ, Alkohol: historie, 2019, s. 4.

⁴¹ Pozn. Říšský zákoník, předchůdce Sbírký zákonů.

od 1. 1. 1962, pak přistupoval k TČ spáchanému v opilství nejpřísněji, s dolní trestní sazbou za rauschdelikty⁴² stanovenou na tři roky odnětí svobody.⁴³

Po roce 1989 došlo k dalšímu významnému posunu, kdy Česká republika přijala západní modely regulace alkoholu včetně zpřísnění trestů za řízení pod vlivem alkoholu a zákazu prodeje alkoholu osobám mladším 18 let. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, a následný zákon č. 167/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, dále rozšiřují rámec regulace opilství a jeho důsledků.

V současné době je opilství v České republice vnímáno jako závažný sociální problém, který ovlivňuje nejen jednotlivce, ale i společnost jako celek. Právní regulace se snaží o rovnováhu mezi ochranou veřejného zdraví a osobní svobodou, avšak výzvy, jako je alkoholismus a jeho dopady na kriminalitu a veřejné zdraví, zůstávají aktuálními tématy pro právní systém. Současný trestní zákoník, účinný od 1. 1. 2010, zachovává přístup předchozí právní úpravy k trestání ohrožení pod vlivem návykové látky, přičemž úpravy jsou v mnohém až totožné s předchozími právními úpravami.⁴⁴

Historie opilství v právním systému České republiky reflektuje široký vývoj společenských hodnot a přístupů k regulaci osobního chování. Od středověkých pokut a veřejného potupení až po moderní zákony omezující konzumaci alkoholu a jeho dopady na společnost je cesta právní regulace opilství odrazem vývoje české společnosti a jejích priorit.

2.3 Historický vývoj pojmu návykové látky

Pojem návykové látky a jejich právní regulace prošly v českém právním systému dlouhým vývojem, který odráží proměny společenských postojů, medicínského poznání a legislativních přístupů. Historický vývoj pojmu je úzce spjat s měnícími se pohledy na zdraví, morálku a veřejný pořádek. Důležité je si rovněž uvědomit, že pojem návyková látka je pojmem novodobé historie.

---

⁴² Pozn. TČ spáchané v opilosti.

⁴³ BOJKO, Rauschdelikt a jeho vývoj v čase, 2023.

⁴⁴ Tamtéž.

Ještě před vznikem Československa vyšel na našem území Západohaličský trestní zákoník, v roce 1803 vzešel v platnost pro celé Rakousko-Uhersko a v roce 1804 pro Čechy.⁴⁵ Český název je „*Kniha práv nad přečiněními hrdelními a těžkými řádu městského (totiž policie) přestupky*“.⁴⁶ Zákoník vyšel za období vlády Josefa II. a samotný panovník ho odděloval od církevních záležitostí, což činilo zákoník na tehdejší dobu velmi moderní. Důkazem je i zrušení některých církevních privilegií.⁴⁷

V České republice až do konce první světové války nejsou žádné závislosti zaznamenány, zlom v užívání návykových látek a zaznamenávání závislostí na ně nastává až kolem roku 1918.⁴⁸ Právě důsledky války mají na vývoj a vznik závislostí a užívání návykových látek velký význam.⁴⁹ Válka má dopady jak přímé, což jsou ztráty na životech, tak nepřímé, ať už se jedná o zhoršení zdravotního stavu po fyzické i psychické stránce, nebo nedostatek surovin a potravin, změny hodnot a životního stylu obyvatelstva. Po skončení války, ještě nějakou dobu hrál roli nedostatek surovina a jejího množství, což samo o sobě zabraňovalo vzniku závislostí, jelikož látky ani nebylo možné sehnat.⁵⁰

V období před vznikem samostatného Československa byla regulace návykových látek výrazně méně systematická a spíše fragmentární. Právní normy se zaměřovaly především na alkohol, zatímco jiné návykové látky, např. opium nebo kokain, byly regulovány minimálně. Tento přístup se začal měnit s rostoucím mezinárodním uznáním problematiky návykových látek a jejich dopadu na společnost.⁵¹

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 došlo k postupnému rozvoji právní regulace návykových látek. Vliv měly mezinárodní dohody, jako byla Ženevská opiová konvence z roku 1925, kterou Československo ratifikovalo a která vyžadovala regulaci výroby, distribuce a konzumace opia a jiných drog. Tento trend pokračoval i po druhé světové válce, kdy byla pozornost věnována zejména regulaci a kontrole nově se objevujících syntetických drog.

---

⁴⁵ HRUBÁ SMRŽOVÁ et al., *Mezníky českých právních dějin*, 2010, s. 93.

⁴⁶ HRUBÁ SMRŽOVÁ et al., *Mezníky českých právních dějin*, 2010, s. 93.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ NOŽINA, *Svět drog v Čechách*, 1997.

⁴⁹ HRUBÁ SMRŽOVÁ et al., *Mezníky českých právních dějin*, 2010, s. 93.

⁵⁰ FIALOVÁ, *První světová válka a obyvatelstva českých zemí*, 2014, s. 115.

⁵¹ NOŽINA, *Svět drog v Čechách*, 1997.

Roku 1962 byl v Československu přijat zákon č. 120/1962 Sb., o opatřeních proti alkoholismu, který představoval jeden z prvních pokusů o komplexní řešení problematiky návykových látek na legislativní úrovni. V následujících desetiletích byla legislativa dále rozvíjena, avšak stále s důrazem na alkohol a tabák.

31.března 1961 byla v New Yorku na půdě OSN podepsána *Single Convention on Narcotic Drugs* – Jednotná úmluva o návykových látkách, která vstoupila v platnost o tři roky později. Tato úmluva přijala mechanismy, které měly pomoci s návykovými látkami, přičemž marihuana, opium a kokain byly označeny jako hlavní výzva pro mezinárodní společenství.⁵² Účastníkem bylo i tehdejší ČSSR.

Po roce 1989, v souvislosti s demokratizačními procesy, došlo k výraznému posunu v přístupu k návykovým látkám a taky nárůstu užívání návykových látek. Vznik nových sociálních výzev, jako byl rostoucí výskyt drogové závislosti a šíření HIV mezi uživateli injekčních drog, vyvolal potřebu revize existujících právních norem.⁵³ Výsledkem bylo přijetí nových zákonů, které reflektovaly aktuální poznatky o návykových látkách a zaměřily se na prevenci, léčbu závislostí a redukcí škod:

- Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů – Byl přijat v České republice v roce 1995 a zavedl omezení propagace tabákových výrobků a alkoholu. Jeho cílem bylo regulovat způsoby, jakými mohou být tyto produkty prezentovány veřejnosti, aby se omezil jejich vliv, zejména na mladistvé.
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů – Reguluje zacházení s návykovými látkami a přípravky, včetně jejich vývozu, dovozu, tranzitu, prodeje a nabývání. Dále stanovuje, že určité návykové látky mohou být používány pouze k výzkumným, vědeckým a omezeným terapeutickým účelům na základě povolení Ministerstva zdravotnictví.

---

⁵² UNITED NATIONS, *Single convention on Narcotic Drugs*, 1961.

⁵³ HOLCNEROVÁ, *Alkohol: historie*, 2019.

- Zákon č. 379/2005 Sb, o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů – Zákon zahrnoval regulaci, jako jsou omezení prodeje tabákových výrobků a alkoholu osobám mladším 18 let, zákaz kouření na veřejných místech a v blízkosti škol, a stanovil pokuty za porušení těchto omezení. Například za prodej tabákových výrobků osobám mladším 18 let šlo uložit pokutu až do výše 30 000 Kč.

Zajímavostí může být, že v roce 2023 byl projednávána novela zákona o návykových látkách, která má za cíl ochránit zejména děti před novými psychoaktivními látkami. Tato novela představuje revoluční krok v regulaci návykových látek, neboť zavádí nové kategorie látek a přechází od extrémních alternativ neregulované dostupnosti nebo trestněprávní prohibice k regulovanému trhu s psychoaktivními látkami. Kategorizuje látky s neznámým zdravotním rizikem a zavádí regulace uvádění těchto látek na trh včetně omezení prodeje a požadavků na balení a označování.⁵⁴

Tento vývoj vyústil v současnou právní úpravu, která klade důraz na ochranu veřejného zdraví, prevenci závislostí a efektivní boj proti drogové kriminalitě. Právní regulace návykových látek v ČR odráží komplexní přístup, který se snaží vyvážit potřebu ochrany jedince a společnosti před škodlivými účinky návykových látek s respektováním individuálních svobod.

Historický vývoj pojmu návykové látky a jeho regulace v právním systému České republiky je příkladem, jak se právo adaptuje na měnící se společenské hodnoty a vědecké poznatky. Zatímco v minulosti byla regulace často reaktivní a zaměřená na potlačení, současný přístup je více preventivní a zaměřený na ochranu veřejného zdraví.

---

⁵⁴ VLÁDA ČR, Novela zákona o návykových látkách musí před novými látkami urychleně ochránit hlavně děti, proto ji vláda ČR projedná..., 2023.

3 ZVLÁŠTNÍ SKUTKOVÉ PODSTATY

3.1 Ohrožení pod vlivem návykové látky

Ohrožení pod vlivem návykové látky odkazuje v rámci trestního práva na TČ nebo porušení zákona spojeného s nebezpečným jednáním, které způsobuje hrozbu pro bezpečnost jedince i společnosti, a to v důsledku užívání návykových látek.

Ohrožení pod vlivem návykové látky je definováno v §274 odst. 1 a odst. 2 písm. a) až c) trestního zákoníku, jehož celé znění je:

„(1) Kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 havárii, dopravní nebo jinou nehodu, jinému ublížení na zdraví nebo větší škodu na cizím majetku nebo jiný závažný následek,*
- b) spáchá-li takový čin při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvlášť nebezpečný, zejména řídí-li hromadný dopravní prostředek, nebo*
- c) byl-li za takový čin v posledních dvou letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn.“*

Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky patří mezi obecně ohrožující TČ s velkým potenciálem vyvolání nebezpečných stavů a situací, které mohou ohrožovat lidi na životě a zdraví či způsobit škody na majetku.⁵⁵ Toto ustanovení je v hlavě VII. trestního zákoníku s názvem „*Trestné činy obecně nebezpečné*“, která se dále rozděluje na „*Trestné činy obecně ohrožující*“ a „*Trestné činy ohrožující vzdušný dopravní prostředek, civilní plavidlo a pevnou plošinu*“.

Nejblíže má k trestným činům obecného ohrožení dle §272 trestního zákoníku obecného ohrožení z nedbalosti dle § 273.⁵⁶ Ustanovení § 274 trestního

⁵⁵ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

⁵⁶ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

zákoníku navazuje také ve smyslu ultima ratio na zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, a na zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu).

3.1.1 Objekt

Objektem TČ ohrožení pod vlivem návykové látky je především ochrana lidského života, lidského zdraví a majetku lidí. Všechny tyto objekty jsou chráněny proti určitému druhu ohrožení, a to proti jednání pachatele, který je pod vlivem návykové látky.⁵⁷ Rozsah ohrožených zájmů je stejný jako v případě TČ obecného ohrožení, ale hrozící nebezpečí je abstraktním pojmem, a nemusí být tedy vždy jasně dané, co znamená. Obecně lze říci, že pro vznik TČ nemusí vždy samotné ohrožení vůbec vzniknout.⁵⁸ Z toho vyplývá, že někdy není ani třeba přímého hrozícího nebezpečí, ale stačí pouze situace, ve které často bezprostřední ohrožení vzniká, není ovšem povinné, aby v dané chvíli bezprostřední ohrožení přímo vzniklo.⁵⁹ U ohrožení majetkových subjektů trestní zákoník zmiňuje značnou škodu, což dle § 138 znamená škoda nejméně 500 000 Kč.

Rozdílem oproti obecnému ohrožení dle § 272 trestního zákoníku je, že obecné ohrožení potřebuje k naplnění skutkové podstaty trestného činu nejen samotné hrozící nebezpečí, ale lidé musí být pro naplnění v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví, případně musí být cizí majetek vydán v nebezpečí škody velkého rozsahu. Proto je nutné vždy správně důkladně posuzovat, která aplikace zákona bude na dané jednání správná.

3.1.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka trestného činu se vztahuje k vnějším, pozorovatelným aspektům činu, které jsou nezbytné k tomu, aby bylo možné někoho obvinít z trestného činu. Tato stránka se zaměřuje na konkrétní jednání nebo situaci, která představuje porušení právního řádu. Jedná se o jeden z hlavních prvků trestné odpovědnosti a musí být prokázána, aby bylo možné někoho obvinít. Je obvykle zkoumána společně se subjektivní stránkou, která se týká úmyslu nebo nedbalosti

---

⁵⁷ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2023, s. 3621–3636.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž.

pachatele. Obligatorními znaky objektivní stránky trestného činu jsou jednání, následek a kauzální nexus mezi následkem a jednáním.⁶⁰

Samotná objektivní stránka TČ zaleží na tom, zda si pachatel vlivem návykové látky přivodil stav vylučující způsobilost a zároveň v tomto stavu vykonává zaměstnání nebo jinou činnost, a současně by při výkonu této činnosti mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.⁶¹

Trestný čin ohrožení pod vlivem návykových látek může být spáchán pouze komisivně neboli pouze tím, že dojde k vykonání určité činnosti. V tomto případě vykonává pachatel činnost, kterou lze způsobit ohrožení života, ublížení na zdraví nebo způsobit škodu na majetku na základě stavu, který sám sobě způsobil užitím návykové látky. Zároveň záleží na tom, zda pachatel vykonává ve stavu vylučující způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.⁶² Jinak řečeno, tento přečin lze spáchat pouze konáním, což dle smyslu ustanovení znamená započítání výkonu zákonem předpokládané činnosti za situace, že pachatel musí vždy jednat ve stavu vylučující způsobilost, kterou si přivodil vlivem návykové látky. Jedná se o podmínku trestné odpovědnosti, např. u řidiče motorového vozidla je stav vylučující způsobilost, pokud hladina alkoholu v krvi dosáhla 1 promile a více.⁶³ Pokud je hladina alkoholu v krvi 1 promile a více, jedná se o absolutní nezpůsobilost k řízení motorového vozidla.⁶⁴ Z toho vyplývá, že k naplnění znaku trestného činu dle § 274 trestního zákoníku nebrání ani případná skutečnost, že motorové vozidlo je jinak nezávadné a ve shodě s požadavky pravidel silničního provozu – způsob, jakým byla jízda v daně konkrétní věci realizována, má význam jako přitěžující okolnost.⁶⁵

---

⁶⁰ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2019.

⁶¹ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2023, s. 3621–3636.

⁶² JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2019, s. 745

⁶³ Tamtéž, s. 746.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2023, s. 3621–3636.

3.1.2.1 Zjišťování míry ovlivnění návykovou látkou

Pro připomenutí již uvedené definice návykové látky, lze uvést následující příklad – v případě, že pachatel řídil motorové vozidlo nebo vykonával jinou činnost pod vlivem návykové látky než alkoholu, musí být zjištěno, nejen o jakou návykovou látku se jedná, ale zároveň i o jaké množství se jedná a jaký způsobem ovlivňovalo řidiče požití dané látky.⁶⁶ Protože znakem je, že pachatel vykonává zaměstnání, nebo řízení motorového vozidla či jinou činnost „*ve stavu vylučující způsobilost*“.⁶⁷ Pouhé zjištění, že řidič motorového vozidla byl v době řízení pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky než alkoholu, samo o sobě nepostačuje pro závěr, že v důsledku toho byl ve stavu vylučujícím způsobilost k výkonu této činnosti ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku.⁶⁸

Dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 449/2010, míru ovlivnění řidiče lze zjišťovat dechovou zkouškou a krevní zkouškou. Krevní zkouška je v hodnocení přesného množství alkoholu přesnější než dechová zkouška. Pokud nelze stanovit druh, množství a míru ovlivnění návykovou látkou v době výkonu činnosti např. řízení motorového vozidla, je nutné odborné vyjádření znalce toxikologa, který na základě poznatků určí, zda a jak byl pachatel ovlivněn návykovou látkou v době řízení motorového vozidla.

3.1.2.2 Stav vylučující způsobilost

Stav vylučující způsobilost není v žádné publikaci, ani právním předpisu jasně definován. Nejblíže možná definice je charakterizována jako stav, při kterém daný jedinec již není schopen bezpečně a plně vykonávat určitou stanovenou činnost.

V Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 449/2010 je řečeno, že je třeba již v přípravném řízení a v řízení před soudem u každého případu zjistit a dokázat stav vylučující způsobilost. U jízdy pod vlivem návykové látky je třeba vždy zjistit druh návykové látky, její množství a veškeré okolnosti, které jsou relevantní. Důležitým faktorem při hodnocení je rovněž nutnost zohlednit zaměstnání a činnosti, které pachatel pod vlivem vykonával.

---

⁶⁶ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2023, s. 3621–3636.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tamtéž.

Dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2018, sp. z. 3 Tdo 345/2018, je pro stav, který vylučuje způsobilost, příznačné, že není ustanovena konkrétní definice, jelikož různorodé psychoaktivní látky mají na jednotlivce rozličný vliv, který se liší v závislosti na druhu provozované činnosti. Právě proto je zásadní vždy zkoumat do jaké míry požití návykové látky ovlivnilo schopnost osoby, tj. pachatele, vykonávat provozovanou činnost. Nejvyšší soud v daném usnesení dále doplňuje, že pro naplnění definice daného trestného činu není vyžadován stav, kdy by byl pachatel v bezvědomí nebo neschopen komunikovat. Dostačujícím znakem je míra ovlivnění fyzických či psychických schopností v důsledku užití návykové látky, která vylučuje způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, jejíž následkem by mohlo být ohrožení života nebo zdraví lidí, případně způsobená značná škoda na majetku. V každém konkrétním případě je vždy nutné zjistit a dokázat stav vylučující způsobilost. Při posuzování této otázky je nutno přihlížet zejména k tomu, jaké zaměstnání nebo činnost pachatel pod vlivem návykové látky vykonával.⁶⁹

Stav vylučující způsobilost je řazen mezi objektivní stránku trestného činu⁷⁰, je však důležité zmínit, že tento stav souvisí s osobou pachatele. Přítomnost návykové látky a její schopnost nepříznivého ovlivnění osoby pachatele je nezbytným předpokladem k naplnění skutkové podstaty TČ.⁷¹

3.1.3 Subjekt

Subjekt trestného činu odkazuje na osobu nebo podstaty, které jsou zapojeny do spáchání trestného činu. Je to strana, která koná a může nést právní odpovědnost za své jednání. Trestní právo obvykle vyžaduje, aby byla prokázána jak objektivní stránka, jako jsou činy, nebo opomenutí, tak subjektivní stránka neboli úmysl či nedbalost. Pouze v takovém případě může dojít k trestní odpovědnosti.⁷²

Subjektem se v případě trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky může stát pouze fyzická osoba (obecný subjekt), právnická osoba se nemůže v tomto případě stát subjektem trestného činu už z jeho samotné povahy.⁷³ Jinak

---

⁶⁹ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2012, str. 2788–2791.

⁷⁰ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2019, s. 745

⁷¹ ASHWORTH a HORDER, Principles of Criminal law, 2013, s. 199.

⁷² JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2019.

⁷³ Tamtéž, s. 747.

může být subjektem kdokoliv neboli jakákoliv trestně odpovědná osoba.⁷⁴ Pomocníkem může být kdokoliv, kdo napomáhá vzniku trestného činu např. ta osoba, která řidiči podá alkoholický nápoj, a to přestože ví, že osoba, které je návyková látka podávána, bude následně ovládat motorové vozidlo.⁷⁵

V našem případě, je trestný čin charakterizován jako vlastnoruční, tzv. delikt spáchaný osobou, která se do stavu vylučující způsobilost sama přivedla. To znamená, že do stavu vylučující způsobilost se může osoba přivést sama úmyslně i nedbalostně, a rozhodujícím znakem je úmysl při začátku vykonávání činnosti.

3.1.4 Subjektivní stránka

Subjektivní stránka trestného činu vyžaduje úmysl.⁷⁶ Týká se vnitřního postavení pachatele a zahrnuje jeho vědomí, úmysl nebo nedbalost při spáchání daného činu. Subjektivní stránka trestného činu je klíčová pro stanovení trestní odpovědnosti pachatele. Při hodnocení subjektivní stránky trestného činu je důležité zkoumat a vědět, jaké myšlenky, úmysl a záměr měl pachatel v době spáchání trestného činu. Pro samotné vyhodnocení je postačující, že pachatel v době páchaní trestného činu byl srozuměn, nebo alespoň věděl, že vykonává činnost, kterou by pod vlivem návykových látek vykonávat neměl a mohlo by dojít ke spáchání trestného činu. Pro vyhodnocení není důležité, zda pachatel věděl v době, kdy začal užívat alkohol, o tom, že danou činnost, která vedla ke spáchání trestného činu, bude vykonávat, ale postačí vědomí a srozumění pachatele, že vykonává činnost nebo zaměstnání ve stavu vylučující způsobilost může ohrozit zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.⁷⁷

Zaměstnáním nebo jinou činností lze rozumět takovou činnost nebo zaměstnání, jejíž správný výkon vyžaduje schopnost vnímat a pohotově reagovat na vznikající situaci. Jedná se např. o chirurgické operace, řízení vlastního motorového vozidla na veřejné komunikaci či obsluha jeřábu.⁷⁸

---

⁷⁴ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2019, s. 747.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2023, s. 3629.

⁷⁸ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2019, s. 747.

Zákon předpokládá, že pokud se pachatel nachází v situaci, kdy je ve stavu vylučující způsobilost, je pachatel natolik lucidní⁷⁹ i vigilní⁸⁰, že nadále disponuje složkou zavinění, kdy v případě započetí a vykonávání výkonu předvídané činnosti se tyto složky projeví, což znamená, že potom vztah pachatele k činu odpovídá nepřímému úmyslu. Toto je rozdíl oproti stavu nepřičetnosti, při kterém pachatel nedisponuje vědomostní ani volní složkou, tzn. minimálně jedna ze složek je vymizelá.

V tomto případě si myslím, že rozhodující v hodnocení subjektivní stránky je rozhodnutí, zda byl pacient ještě přičetný dle § 274 trestního zákoníku nebo již nepřičetný dle § 360 trestního zákoníku. Zde bude nejdůležitější správně vyhodnotit, jak vysoká byla míra intoxikace návykovou látkou a zároveň jak moc byla daná situace naplánována a na kolik byla situace nepředvídatelná.

Cílem zkoumáním subjektivní stránky trestného činu je dopracovat se k výsledku zjištění pachatelova stavu mysli a určení jeho psychického vztahu k jednání a nastalému výsledku.

3.2 Opilství

Pojem opilství v kontextu medicíny je obvykle používán k popisu stavu intoxikace nebo otravy alkoholem, při němž jednatel konzumuje velké množství alkoholu v krátkém časovém období. Odborně se tento stav označuje jako akutní alkoholová intoxikace nebo opilost.⁸¹

Je důležité si být vědom toho, že opilost může být nejen nebezpečná pro jednotlivce samotné, ale také pro okolí. Alkoholová intoxikace může vést k nebezpečným situacím, jako jsou nehody, zranění, nebo špatná rozhodnutí. V případě extrémní intoxikace je vhodné vyhledat lékařskou pomoc. Prevence nadměrné konzumace alkoholu a informované rozhodování jsou klíčové pro zajištění bezpečí.

Trestný čin opilství, často označovaný jako veřejné opilství nebo opilství s následky, je definován v mnoha právních systémech jako situace, při níž jednatel je ve veřejném prostoru v takovém stavu opilosti, který ohrožuje bezpečnost osob nebo majetku, případně pokud jeho chování narušuje veřejný

---

⁷⁹ Pozn. Lucidita znamená jasnost vědomí.

⁸⁰ Pozn. Vigilita znamená bdělost, jeden ze znaku fyziologického vědomí.

⁸¹ KALINA et al., Klinická adiktologie, 2015.

pořádek nebo morálku, či má následky, které poškozují třetí osobu nebo veřejnost nebo které se promítají dále v čase.

V českém právním systému je opilství regulováno v trestním zákoníku. Konkrétní ustanovení týkající se opilství se nachází v § 360 odst. 1 až 2 trestního zákoníku, jehož znění je:

„(1) Kdo se požitím nebo aplikací návykové látky přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí činu jinak trestného, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let; dopustí-li se však činu jinak trestného, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším.

(2) Ustanovení odstavce 1, jakož i § 26 se neužije, přivedl-li se pachatel do stavu nepřičetnosti v úmyslu spáchat trestný čin, nebo spáchal trestný čin z nedbalosti, která spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepřičetnosti.“

Podle § 360 trestního zákoníku se dopustí trestného činu opilství ten, kdo se nachází v opilosti na veřejném místě nebo na jiném místě, kde se pohybuje veřejnost, a chová se rušivě nebo jinak obtěžuje okolí. Trestní zákoník dále specifikuje, že za opilství se považuje stav, kdy osoba nemůže být vzhledem ke svému stavu považována za schopnou ovládat vlastní chování.

Tresty za opilství mohou zahrnovat například peněžitý trest nebo vězení, přičemž konkrétní sankce jsou stanoveny v souladu s dalšími okolnostmi případu a výše trestu závisí na závažnosti daného přestupku.

Obecně bylo ustanovení § 360 trestního zákoníku převzato z předchozího trestního zákona č.140/1961 Sb., ve znění novely provedené zákonem č. 175/1990 Sb., a upravuje posuzování jednání spáchaného v nepřičetnosti, kterou si pachatel zaviněně přivodil požitím nebo aplikací návykové látky.⁸² Jedná se o rausdelikt, který je zvláštní skutkovou podstatou, jelikož se jedná o výjimku z pravidla, že osoba, která se v nepřičetnosti dopustila jednání, které má jinak všechny znaky TČ je beztrestná.⁸³ Výjimkou je to hlavně z důvodu ochrany společnosti před takovými pachateli, kdyby byl totiž tento TČ beztrestný, společnost by nebyla dostatečně chráněna.

---

⁸² ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2023, s. 4525.

⁸³ Tamtéž, s. 4525–4533.

Opilství je zvláštní skutkovou podstatou, při níž se pachatel sám a zaviněně přivede do stavu nepřičetnosti, v němž spáchá čin, který by byl trestným činem, pokud by při jeho spáchání nebyl nepřičetný.⁸⁴

Právní definice TČ opilství se opírá o několik klíčových bodů, aby mohlo dojít k potvrzení definice TČ opilství – zjišťuje se stav opilosti, veřejné místo a ohrožení veřejného pořádku. Samotné opilství lze však zohlednit dvěma různými způsoby – jednak jako přitěžující okolnost, což se vyskytuje hlavně v případě, kdy daná osoba konzumovala alkohol už s vědomím, že následně bude vykonávat nějakou činnost, která by mohla vést k TČ, v takových případech může dojít až k zpřísnění trestu. Opilství však může být také jako polehčující okolnost, a to hlavně v případě, kdy soudce shledá, že opilost ovlivnila schopnost pachatele plně si uvědomovat důsledky svých činů nebo řídit své chování, však toto zohlednění vyplývá z konkrétních individuálních okolností případu.⁸⁵

3.2.1 Objekt

„Chráněným zájmem u TČ opilství je tedy v první řadě veřejný pořádek a ochrana společnosti před nebezpečím plynoucím z opojení osob, jelikož nebezpečnost takového stavu je dána jeho nevypočitatelností a neovladatelností.“⁸⁶

Základním (primárním) objektem je mezilidské soužití v nejširším slova smyslu a sekundární objekt představuje daný konkrétní zájem, jenž byl ohrožen či porušen pachatelem, který se přivedl do stavu nepřičetnosti a jeho jednáním v daném stavu (činem jinak trestným).⁸⁷

Objekt TČ je v tomto případě vzhledem k účelu samotného ustanovení vyjádřen jako abstraktně ohrožovací, i když při příliš tvrdé trestní sankci napovídá spíše koncepci konkrétně ohrožovacího trestného činu.⁸⁸

Obecně si můžeme objekt TČ opilství představit jako určitý zájem nebo hodnotu, která je chráněna právním řádem a jejíž porušení je důvodem k odsouzení daného chování. Objekt sám o sobě je obligatorním znakem a je důležité si ho

---

⁸⁴ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2023, s. 4525–4533.

⁸⁵ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015; ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2023, s. 4525–4533.

⁸⁶ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2019, s. 797.

⁸⁷ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2023, s. 4525.

⁸⁸ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2019.

neplést s předmětem útoku, což je znak fakultativní, jelikož jde o samotný zájem či hodnoty na kterou pachatel útočí.

3.2.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka TČ opilství v sobě nese obligatorní a fakultativní znaky. Mezi obligatorní znaky TČ opilství patří jednání, následek a kauzální nexus, zatímco fakultativní znaky trestného činu opilství se vztahují k okolnostem nebo aspektům, které nejsou nezbytně nutné pro klasifikaci jednání jako trestného činu, ale mohou ovlivnit závažnost trestného činu, rozhodnutí o stíhání, nebo výši trestu. Obecně mezi nejčastější fakultativní znaky TČ patří doba a místo spáchání TČ, tyto však u opilství nejsou až tak časté, u opilosti spíše narazíme na důsledky opilosti, věk pachatele, předchozí jednání a samotné osobní okolnosti pachatele.⁸⁹

„Z hlediska § 360 tr. zák. je trestné jednání, jímž se pachatel do tohoto stavu uvedl, a to v důsledku jednání, kterého se posléze ve stavu nepřičetnosti dopustil.“⁹⁰

Z hlediska zákona, je velmi důležité, aby dané jednání mělo znaky trestného činu, což lze chápat tak, že neobsahuje všechny znaky, a to především chybu zavinění.⁹¹ Rozhodujícím kritériem se ukázalo, zda samotné jednání jinak obsahuje znaky TČ, a to hlavně výsledek jednání a jeho následek.⁹²

Hlavním bodem samotného jednání je však uvědomění, že pachatel se požitím nebo aplikací návykové látky přivede sám do stavu nepřičetnosti, v které dojde ke spáchání TČ.⁹³ Proto v případě, že dojde k vyššímu požití návykové látky, především alkoholických nápojů, je důležité posouzení, zda pachatel jednal za podmínek TČ opilství a je nutné objektivní zjištění hladiny alkoholu nebo návykové látky v krvi.⁹⁴ Až po přesném zjištění výsledků krevních testů a zjištění výšky hladiny návykové látky v těle pacienta je možné se zabývat samotnou otázkou přičetnosti a nepřičetnosti pachatele.

---

⁸⁹ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2019.

⁹⁰ CÍSAŘOVÁ a VANDUCHOVÁ, Nepřičetný pachatel: (aktuální praktické i teoretické problémy trestního práva a trestního řízení v ČR v souvislosti s posuzováním nepřičetnosti – srovnávací studie), 1995. s. 41.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Tamtéž.

⁹³ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2012, s. 3337.

⁹⁴ Tamtéž.

Avšak z hlediska fází objektivní stránky TČ opilství dochází k rozporu mezi prameny, přičemž má objektivní stránka TČ dvě fáze – uvedení se do stavu nepřičetnosti pachatelem (Actio praecedens) a poté spáchání činu jinak trestného v nepřičetnosti (Actio subsequens).⁹⁵ Do stavu nepřičetnosti v prvním jednání se může pachatel dostat pouze požitím či aplikací návykové látky, jiným způsobem není možné se do stavu prvního jednání dostat. Jiný přístup tvrdí, že objektivní stránka TČ se skládá ze 3 fází – první fází je požití samotné návykové látky, následuje přivedení se do stavu nepřičetnosti a poslední fází je provedení činu jinak trestného ve stavu nepřičetnosti.⁹⁶

3.2.3 Subjekt

Trestný čin opilství jde spáchat jak úmyslně, tak z nedbalosti, samotné zavinění pokrývá jen přivedení se do stavu nepřičetnosti a na samotný kvazidelikt, který je spáchán v tomto stavu se nevztahuje.⁹⁷

Subjekt trestného činu opilství se vztahuje k osobě, která se dopustila trestného činu v souvislosti s opilostí. V trestním právu se rozlišují různé aspekty subjektu trestného činu včetně jeho věku, duševního stavu a případného ovlivnění alkoholem nebo jinými psychoaktivními látkami.

Pachatelem může být jak fyzická, tak i právnická osoba. Na právnickou osobu se však nevyužije trestní zákoník, nýbrž zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. U fyzické osoby je důležité, aby plnila základní a obecná pravidla trestnosti, jedná se o věk, přičetnost pachatele a u mladistvých pachatelů rozumovou a mravní vyspělost. Subjekt TČ musí být obvykle schopen nést trestnou odpovědnost, což zahrnuje schopnost rozumět významu a důsledkům svého jednání. Opilství jako takové může tuto schopnost výrazně ovlivnit, proto je přesné posouzení stavu opilosti velmi důležité pro TČ opilství. U trestní odpovědnosti je také třeba zmínit, že musí být naplněny jak znaky obecné, tak i znak protiprávnosti, což je ustanoveno v § 22 odst. 2 trestního zákoníku, jehož znění je: „*Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, nepřičetnost, omyl, anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti*

---

⁹⁵ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 930.

⁹⁶ ŠČERBA et al., Trestní zákoník: komentář, 2020, s. 2996.

⁹⁷ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2012, s. 3338.

vylučující protiprávnost, anebo sama nejednala nebo jednala zaviněně. Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil takové osoby, která jednala ve zvláštním úmyslu či z pohnutky předpokládané zákonem; v těchto případech není vyloučena trestní odpovědnost takové osoby za jiný trestný čin, který tímto jednáním spáchala.“

Zvláštností TČ opilství je, že bývá posuzován jako vlastnoruční delikt. To znamená, že pachatelem je pouze ten, kdo se sám svým vlastnoručním jednáním přivede do stavu nepřičetnosti a v tomto stavu spáchá TČ.⁹⁸

Právní důsledky pro subjekty TČ opilství se liší podle jurisdikce, ale mohou zahrnovat polehčující okolnosti, pokud opilství nebylo dobrovolné, nebo naopak přitěžující okolnosti, pokud bylo opilství dobrovolné a vedlo k rizikovému až trestnému chování. Zákon také může stanovit specifické tresty pro TČ spáchané v opilosti nebo upravit sankce za jiné TČ, pokud byly spáchány ve stavu opilosti.

3.2.4 Subjektivní stránka

Subjektivní stránka TČ opilství je z právního hlediska komplexním jevem, který si žádá detailní zkoumání motivací a psychického stavu pachatele v okamžiku činu. Zásadní je zde pochopení, že opilství samo o sobě není trestné, pokud nedojde k dalšímu protiprávnímu jednání pod jeho vlivem. Klíčovým prvkem pro posouzení trestní odpovědnosti je schopnost pachatele v momentě činu rozpoznat jeho nezákonnost a řídit se tímto poznáním. V kontextu opilství se analyzuje, zda byl jedinec schopen tuto schopnost uplatnit, nebo zda ji alkohol či jiné psychoaktivní látky významně omezovaly.⁹⁹

Z hlediska zákonného obratu „*byť i z nedbalosti*“ je jasné, že TČ opilství může být jak z hlediska úmyslného jednání, tak i z hlediska nedbalostního jednání.¹⁰⁰ Zavinění samotné se poté následně vztahuje jen k uvedení do stavu nepřičetnosti, nikoliv na samotné jednání, ve kterém je způsoben kvazidelikt.¹⁰¹

Legislativa specificky pojímá opilství tak, že trestní odpovědnost není vyloučena pouze na základě toho, že se jedinec dopustil protiprávního jednání ve stavu opilosti.¹⁰² Subjektivní stránka zahrnuje úvahy o úmyslu či nedbalosti,

---

⁹⁸ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 933.

⁹⁹ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2019.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

kteře vedly k dosažení takového stavu. Jestliže bylo opilství dosaženo dobrovolně s vědomím možných následků, může být tato skutečnost použita proti pachateli jako důkaz jeho trestní odpovědnosti.¹⁰³

Rozlišuje se mezi úmyslným a nedbalostním opilstvím. Úmyslné opilství představuje situace, u kterých se jedinec dobrovolně a s plným vědomím rizik opije, zatímco nedbalostní opilství zahrnuje případy, při nichž se jedinec dostane do stavu opilosti z nedbalosti, aniž by plně pochopil možné důsledky svého jednání. Trestněprávní režimy často stanovují, že za určitých okolností může být opilství vnímáno jako přitěžující okolnost, zejména pokud pachatel opakovaně vstupuje do stavu opilosti a dopouští se TČ. Toto pojetí subjektivní stránky TČ opilství ztělesňuje principy odpovědnosti a prevence kladoucí důraz na zodpovědné chování jednotlivce ve společnosti.¹⁰⁴

Pokud se pachatel do stavu nepřičetnosti přivede zaviněně požitím či aplikací návykové látky, je nutné zkoumat formu a obsah zavinění, od čehož se odvíjí, zda bude pachatel trestně odpovědný v plném rozsahu, nebo jen za TČ opilství.¹⁰⁵ V případě nedostatku zavinění nebude pachatel pro nepřičetnost trestně odpovědný.¹⁰⁶

V případě, že by pachatel ve stavu opilosti, kterou si přivodil sám vlastním jednáním, způsobil více útoků, které by jinak zakládaly více TČ, bude souzen jen pro jeden TČ opilství. Potvrzení tohoto tvrzení lze nalézt v usnesení Nejvyššího soudu ČR – senátu ze dne 15. 11. 2006, sp. zn. 7 Tdo 1379/2006, kde se píše: „pachatel požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí jednání, které má jinak znaky trestného činu. I když se pachatel dopustí více útoků, které by jinak zakládaly více trestných činů, všechny tyto jednotlivé útoky tvoří jeden trestný čin opilství.“

3.2.5 Actio libera in causa

„Actio libera in causa (lat.) dolosa, culposa, je formou pachatelem zaviněné (zavinění v tr. právu) nepřičetnosti, zakládající jeho plnou trestní odpovědnost za trestný čin v tomto stavu spáchaný (§ 360 odst. 2 TrZ, přiměřeně R 10/1999).“¹⁰⁷

¹⁰³ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022

¹⁰⁴ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

¹⁰⁵ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2012, s. 3339.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ KRATOCHVÍL, Actio libera in causa. In HENDRYCH, Právnícký slovník, 2009.

Pojem „*actio libera in causa*“ představuje právní doktrínu, která se týká situací, při nichž se jedinec dobrovolně dostane do stavu, v němž není schopen rozpoznat právní důsledky svých činů nebo je řídit, nejčastěji se jedná o opilost a poté spáchá TČ. Doktrína umožňuje považovat jedince za odpovědné za své činy, pokud byly učiněny v tomto stavu, pod předpokladem, že se do tohoto stavu dostali dobrovolně a s vědomím možných důsledků.¹⁰⁸

Základní myšlenkou *actio libera in causa* je, že jedinec může být trestně odpovědný za TČ, pokud sám sebe dobrovolně přivedl do stavu, ve kterém není schopen ovládat své chování, a to i přesto, že v momentu spáchání TČ nemusel být plně příčetný. Právní systémy, které tuto doktrínu uznávají, tak činí na základě přesvědčení, že jedinec měl možnost předvídat následky svého jednání a zabránit jim tím, že by se do takového stavu vůbec nedostal.¹⁰⁹

Doktrína *actio libera in causa* představuje dle mého názoru pokus právního řádu vyrovnat se s dilematem, jak zacházet s TČ spáchanými osobami, které nejsou v momentě činu plně příčetné, ale jejichž stav nepřičetnosti byl výsledkem dobrovolného rozhodnutí. Tato doktrína zdůrazňuje odpovědnost jedinců za své volby a jejich důsledky, i když tyto volby vedou k dočasné ztrátě schopnosti rozpoznávat nebo ovlivňovat tyto důsledky činu.

V odst. 151 nálezu Ústavního soudu č. 81/2018 Sb. ze dne 27. března 2018, sp. Zn. Pl ÚS 7/17, ve věci návrhu na zrušení některých částí zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., je uvedena tato definice: „*přivede-li se pachatel do stavu nepřičetnosti v úmyslu spáchat trestný čin, nebo spáchá-li trestný čin z nedbalosti, která spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepřičetnosti, je za takové trestné činy plně trestně odpovědný [...]. Osoba, která by jednajícího v úmyslném tzv. ‚napítí na kuráž‘ podporovala, by mohla být považována za účastníka na takovém trestném činu, a proto i potrestána dle ustanovení o trestnosti pachatele“.*

Jedná se o jednání ve dvou na sebe navazujících krocích – prvním z nich je uvedení se pachatelem do stavu nepřičetnosti a druhým krokem je jednání pachatele ve stavu nepřičetnosti.¹¹⁰

---

¹⁰⁸ ŠČERBA et al., Trestní zákoník: komentář, 2020.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 3003.

Actio libera in causa nalezneme ve dvou formách, a to ve formě „*Action libera in causa dolosa*“ nebo ve variantě „*Actio dolosa in causa culposa*“. Oba pojmy odkazují na specifické aspekty právní odpovědnosti ve vztahu k úmyslným a nedbalostním činům v kontextu doktríny actio libera in causa. Tato doktrína se zabývá situacemi, kdy se jedinec dobrovolně dostane do stavu, ve kterém není schopen řídit své chování, a následně spáchá TČ. Rozdíl mezi oběma pojmy spočívá v úrovni úmyslu a nedbalosti před a během TČ. Pokud bychom chtěli tento institut hledat v jiné právní úpravě, spíše bychom ho nedohledali, český trestní zákoník je v tomto případě spíše výjimkou.

Hlavní rozdíl mezi actio libera in causa dolosa a actio dolosa in causa culposa tedy spočívá v úmyslu a předvídání TČ před vstupem do stavu omezené přičetnosti. U actio libera in causa dolosa existuje předchozí úmysl spáchat TČ, zatímco u actio dolosa in causa culposa nedochází k předchozímu úmyslu, ale k TČ dojde v důsledku nedbalého rozhodnutí vstoupit do daného stavu.

Tyto rozdíly mají významné důsledky pro právní posouzení a trestní odpovědnost, neboť určují, zda a jakým způsobem může být jedinec stíhán za činy spáchané ve stavu omezené přičetnosti. Jestliže byl pachatel již před požitím návykové látky nebo alkoholu nepřičetným, není za čin jinak trestně odpovědný, ani když byl následně pod vlivem návykové látky.¹¹¹ Jelikož byl už předtím zmenšeně přičetným, odpovídá za spáchaný TČ jako osoba zmenšeně přičetná.¹¹²

3.2.5.1 Actio libera in causa dolosa

Action libera in causa dolosa je právní princip, který se týká situací, kde osoba se úmyslně uvede do stavu, v němž je pravděpodobné, že spáchá delikt nebo jinak protiprávně jedná a následně v tomto stavu takové jednání skutečně realizuje. Jedná se o svobodné jednání jedince ať už v úmyslu nebo pohnutce, přičemž se jedinec svobodně za stavu přičetnosti rozhodne spáchat TČ, ale při vlastním jednání je ve stavu nepřičetnosti, do kterého sám sebe uvede.¹¹³ Tento princip uplatňuje myšlenku, že osoba může být odpovědná za škodu nebo jiné právně relevantní důsledky svých činů, pokud bylo její protiprávní jednání předvídatelným výsledkem úmyslného rozhodnutí nebo jednání, které vedlo ke zhoršenému stavu

---

¹¹¹ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2012, s. 3338.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

schopnosti rozhodovat či jednat. Příkladem může být tzv. pití na kuráž.¹¹⁴ Je však nutné si plně stanovit, že se jedná o pití, kde se sám pachatel uvede do stavu nepřičetnosti.¹¹⁵ Podmínky jsou stejné v případě alkoholu i u návykových látek.¹¹⁶ Tento stav je velmi podobný nepřímému pachatelství, rozdílem je, že u nepřímého pachatelství spáchá osoba TČ prostřednictvím jiné osoby, která slouží jako nástroj k realizaci protiprávního jednání. U Actio libera in causa dolosa je živým nástrojem pachatel sám o sobě, důležité je předchozí rozhodnutí osoby, že sama sebe uvede do stavu nepřičetnosti.

Z právního hlediska princip action libera in causa dolosa umožňuje zohlednit odpovědnost za škodlivé důsledky činů, které byly spáchány ve stavu, v němž jednající osoba nebyla schopna plně chápat své jednání nebo ovládat své chování, jako jsou například opilost nebo jiný způsobený stav snížené přičetnosti. Klíčovým momentem je, že tento stav byl výsledkem záměrného rozhodnutí nebo jednání osoby, a to dle § 13 odst. 2 trestního zákoníku, ve kterém se uvádí: *„K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“*

Tento koncept má zásadní význam zejména v trestním právu, kde může ovlivnit hodnocení trestné odpovědnosti a výběr sankcí. Uplatnění tohoto principu předpokládá, že osoba měla v době, kdy se rozhodla pro jednání vedoucí k jejímu zhoršenému stavu, dostatečné rozumové a morální schopnosti k tomu, aby pochopila možné důsledky svého jednání a byla za ně odpovědná. Pachatel se do stavu nepřičetnosti přivede záměrně, tzn. „záměrně se opije“, jelikož ví, že by jinak nebyl schopen sám od sebe čin provést.¹¹⁷

V celkovém kontextu action libera in causa dolosa reflektuje širší právní principy spravedlnosti a odpovědnosti, přičemž zdůrazňuje, že jednotlivci by měli nést odpovědnost nejen za bezprostřední důsledky svých činů, ale také za rozhodnutí a jednání, která vytvářejí podmínky pro možné protiprávní chování. V tomto případě je pachatel odpovědný stejně, jako kdyby pod vlivem žádné návykové látky nebyl.¹¹⁸

---

¹¹⁴ ŠČERBA et al., Trestní zákoník: komentář, 2020, s. 3003–3004.

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 3004.

¹¹⁷ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015

¹¹⁸ Tamtéž.

3.2.5.2 Actio dolosa in causa culposa

Action dolosa in causa culposa je právní princip, který se vztahuje na situace, kdy pachatel spáchal TČ z nedbalosti, která spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepříčetnosti.¹¹⁹ Zde dochází k připuštění faktu, že pachatel se do stavu nepříčetnosti dostane z nedbalostních důvodů, v úvahu však přicházejí pouze dvě možné formy.

První možností je, že pachatel sám o sobě věděl, že by se mohl přivést do stavu nepříčetnosti a mohl by se kvůli tomu dopustit protiprávního jednání, ale nesprávně spoléhal na to, že tyto okolnosti nenastanou. Druhou možností je, že sám pachatel nevěděl nebo nebyl znalý o tom, že by mohlo nastat nějaké protiprávní jednání vzhledem k okolnostem, ale měl být obeznámen a jeho neznalost ho neomlouvá.

V kontextu TČ spojených s opilstvím nebo nepříčetností umožňuje soudům hodnotit, zda byl vstup do stavu snížené příčetnosti činem záměrným a vedeným úmyslem pachatele využít tento stav jako prostředek k dosažení trestného cíle nebo jako obranu proti trestní odpovědnosti. Pokud je prokázáno, že osoba se úmyslně dostala do takového stavu s předvídaním, že to usnadní spáchání TČ nebo poskytne možnost vyhnout se odpovědnosti, tento úmysl ztěžuje možnost pachatele odvolávat se na svůj snížený stav příčetnosti jako na ospravedlnění nebo polehčující okolnost. Naopak tento úmysl a předchozí jednání mohou být považovány za důkaz zvýšené míry viníka a záměru, což má vliv na právní posouzení a výsledný trest.

Praktickým příkladem může být např. asistovaný lékař, který má nastoupit na noční směnu v nemocnici, očekává klidnou službu bez větších nároků na jeho přítomnost. Rozhodne se proto požit významné množství alkoholu s předpokladem, že v případě neočekávaného náporu pacientů nebo náročné situace se o všechny záležitosti postará jeho kolega, který sice nemá atestaci, ale v tu noc také slouží a není alkoholem ovlivněn. Atestovaný lékař tímto jednáním záměrně ignoruje potenciální riziko, které jeho opilost představuje pro pacienty, a spoléhá na to, že jeho stav nebude mít vliv na průběh služby.¹²⁰

Dalším příkladem může být, že řidič kamionu má před sebou náročnou noční směnu a rozhodne se užít kombinaci dvou léků, aby si ulevil od bolesti zad a zvýšil svou bdělost. Řidič si není vědom toho, že léky společně nemůže užívat

---

¹¹⁹ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2012, s. 3338.

¹²⁰ ŠČERBA et al., Trestní zákoník: komentář, 2020, s. 3003–3004.

z důvodu nežádoucích účinků, kvůli nimž by se mohl dostat do stavu nepřičetnosti. Během jízdy se řidič kamionu skutečně dostane do stavu, kdy není schopen řídit bezpečně, což vede k dopravní nehodě. Tuto skutečnost by ale řidič věděl, kdyby si přečetl příbalový leták léku, jedná se o vědomost, se kterou se řidič měl seznámit před užitím léku, proto je řidič plně trestně odpovědný.¹²¹

Z hlediska trestní odpovědnosti bude pachatel potrestán za TČ, jehož znaky naplnil, což znamená, že v první řadě za úmyslný TČ a v druhé řadě za TČ z nedbalosti.¹²²

Propojení mezi hodnocením přičetnosti a nepřičetnosti a mezi principem *actio dolosa in causa pulposa* spočívá v tom, že právo se snaží identifikovat a potrestat situace, kde osoby zneužívají koncept nepřičetnosti jako způsob, jak uniknout trestní odpovědnosti. Pokud je prokázáno, že osoba se úmyslně dostala do stavu snížené přičetnosti s vědomím nebo úmyslem spáchat TČ, lze ji považovat za plně odpovědnou za své činy, protože záměrně vytvořila situaci, která vedla k trestné činnosti. Tento princip ztěžuje možnost zneužívat pachateli stav nepřičetnosti jako efektivní obrany a zdůrazňuje trestní odpovědnost jedinců za předvídatelné důsledky svého jednání, které si oni sami zvolí, což má za cíl odstrašit od úmyslného zneužívání stavů snížené schopnosti, zneužívat návykové látky a alkohol a řídit vlastní chování.¹²³

---

¹²¹ ŠČERBA et al., *Trestní zákoník: komentář*, 2020, s. 3003–3004.

¹²² DRAŠTÍK et al., *Trestní zákoník: komentář*, 2015.

¹²³ Tamtéž.

4 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST

Trestní odpovědnost je klíčovým pojmem v oblasti práva, který se týká schopnosti osoby být právně stíhána a potrestána za spáchání TČ. Tento koncept je základem trestního práva a má za cíl udržovat společenský řád, chránit veřejný zájem a zajišťovat bezpečnost jednotlivců i celé společnosti. Trestní odpovědnost spočívá v určení, zda konkrétní jednání osoby splňuje všechny zákonné znaky TČ a zda je možné tuto osobu za její čin právně potrestat. Trestní odpovědnost musí být uplatňována nestranně a její charakter by měl být neutrální.¹²⁴ Trestní odpovědnost lze rozdělovat dle pachatele TČ, přičemž se může jednat o TČ spáchanou fyzickou osobou nebo TČ spáchanou právnickou osobou.¹²⁵

Trestní odpovědností je povinnost pachatele trestného činu nést nepříznivé právní důsledky svého činu, tzv. trestní sankce.¹²⁶ Trestní sankci stanoví pouze trestní zákoník, který sám vymezuje TČ, za níž trestní odpovědnost vzniká. V § 12 odst. 2 trestního zákoníku je následující definice: „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“ Proto lze konstatovat, že trestní odpovědnost obecně znamená, že pachatel za své jednání ponese následky, a to v podobě trestní sankce nebo vyměřeného trestu. Základem pro vznik trestní odpovědnosti je TČ.

Trestní odpovědnost má retrospektivní charakter, což znamená, že sankce je udělena za něco, co pachatel spáchal v minulosti, s cílem, aby v budoucnosti už toto chování nenastalo.¹²⁷ Trestní odpovědnost je reakcí na protiprávní jednání, přičemž se hledá trestní odpovědnost v situacích, při nichž došlo k porušení povinnosti v minulosti.¹²⁸

---

¹²⁴ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 24.

¹²⁵ Tamtéž, s. 25.

¹²⁶ Tamtéž, s. 133.

¹²⁷ Tamtéž, s. 24.

¹²⁸ Tamtéž.

4.1 Klíčové prvky trestní odpovědnosti

Základem vzniku samotné trestní odpovědnosti je spáchání TČ.¹²⁹ Díky trestní odpovědnosti lze následně udělit sankci nebo trest za protiprávní jednání pachatele. Actus Reus neboli TČ musí být dle § 12 odst. 1 a 2 trestního zákoníku skutkem, který je v zákoně zakázán nebo vede k určitému následku, jenž je zákonem trestán. K TČ lze mezi klíčové prvky dále zařadit také trestní myšlení, které se týká subjektivního mentálního stavu pachatele v době spáchání TČ. Jedná se o subjektivní element TČ, který vyžaduje určitý druh viny ve vztahu k jednání nebo jeho důsledkům.¹³⁰ Mens rea určuje, zda měl pachatel úmysl spáchat čin, byl k činu nedbalý nebo jednal bez ohledu na zjevné riziko a důsledky svých činů.¹³¹ Tento princip je zásadní pro rozhodování o tom, zda lze jednání kvalifikovat jako TČ a je základem pro určení odpovídajícího trestu.¹³²

Trestní odpovědnost vzniká jednáním trestně odpovědného subjektu, který porušil nebo ohrozil zájem chráněný trestním zákonem a jejím obsahem se rozumí povinnosti pachatele vůči státu podrobit se právním následkům svého činu.¹³³ Což lze chápat tak, že pokud je pachatel trestně odpovědný za své protiprávní jednání, musí akceptovat a čelit dopadům i důsledkům vzniklých na základě protiprávního jednání, což může zahrnovat právě již zmíněné tresty a sankce.

Klíčových prvků má trestní odpovědnost několik, tyto prvky ji poté i odlišují od právní odpovědnosti. Vezmou-li se v úvahu obecně uznávané zásady trestního práva.

Prvním klíčovým prvkem je princip legality neboli zásada „*nullum crimen sine lege*“. Tato zásada má 4 základní aspekty – legality, určitosti, retrospektivy a lex stricta. Jinak řečeno, tato zásada dle § 1 trestního zákoníku stanovuje, že žádný čin nemůže být považován za trestný, pokud nebyl výslovně definován jako trestný zákonem před jeho spácháním, a zajišťuje, že TČ a tresty musí být předem stanoveny zákonem. Tato zásada je zakotvena ve Všeobecné deklaraci lidských práv čl. 11 odst. 2, dále je ustanovena také v Mezinárodním paktu o občanských

---

¹²⁹ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

¹³⁰ ORMEROD a PERRY, Blackstone's Criminal Practice, 2023.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Tamtéž.

¹³³ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 133.

a politických právech v čl. 15 a Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod v čl. 7.

Toto pravidlo je nezbytné pro zajištění předvídatelnosti práva a ochrany jednotlivců před retroaktivním trestním stíháním. Těsně propojená s tímto principem je otázka trestní odpovědnosti a hodnocení přičetnosti, které společně určují, zda a jak může být jedinec právně stíhán a potrestán za spáchání TČ. Přičetnost, jako základní podmínka pro stanovení trestní odpovědnosti, zajišťuje, že pouze ti, kteří mají mentální schopnost rozpoznat nezákonnost svého činu a řídit své chování v souladu s tímto poznáním, mohou být za své činy trestně stíháni. Tento spoj mezi přičetností a trestní odpovědností je nezbytný pro uplatňování principu „*nullum crimen sine lege*“, neboť zajišťuje, že trestní sankce jsou aplikovány spravedlivě a v souladu s předem stanovenými zákony, což odráží společenskou a právní shodu o tom, co tvoří TČ a pod jakými podmínkami by jednotlivci měli nést odpovědnost za své činy. V tomto kontextu tkví společný význam těchto principů z hlediska práva v jejich synergii, která podporuje spravedlnost a právní jistotu tím, že klade důraz na nutnost jasného a předvídatelného právního rámce pro definici TČ a zároveň zohledňuje mentální stav jedince v čase spáchání činu jako zásadní faktor pro určení jeho trestní odpovědnosti.

Dalším klíčovým prvek je příčinná souvislost mezi samotným činem a jeho následkem. Jedná se o obligatorní znak skutkové podstaty TČ.¹³⁴ Pachatel nemůže být trestně odpovědný, pokud svým jednáním nezpůsobil žádný následek.¹³⁵ Pokud chybí příčinná souvislost, nenastane trestní odpovědnost.¹³⁶ Jinak řečeno, příčinná souvislost označuje vztah mezi určitým jednáním a následkem, přičemž toto jednání musí být nezbytnou podmínkou, která vedla k výsledku považovanému za trestný čin. Příčinný vztah musí být i mezi jednáním a následně účinkem, mezi jednáním a následkem, který má podmiňující okolnosti takové, že podmiňují vyšší trestní sazbu nebo přitěžující okolnosti a taky to, aby byl příčinný vztah mezi jednáním a škodlivým následkem.¹³⁷ Příčinná souvislost není sama o osobě explicitně

---

¹³⁴ JELÍNEK et al., *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*, 2022, s. 199.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Tamtéž.

uvedena v trestním zákoníku, spíše je integrována do definic, principů a interpretace konkrétních TČ.

Při stanovení příčinného vztahu se obvykle postupuje na základě teorie podmínky. „*Teorie condicio sine qua non*“ je známá také jako teorie nezbytné podmínky. Je základním principem pro určení příčinné souvislosti. Tato teorie tvrdí, že příčinou určitého následku je každá podmínka, bez které by k danému následku nedošlo, tedy „*bez které by se následek neuskutečnil*“. V praxi by se pro určení použila otázka: „*Kdyby k události, která je považována za příčinu, nedošlo, nastal by stejný následek?*“¹³⁸ Pokud je odpověď ne, jednání je považováno za nezbytnou příčinu následku.

Trestní odpovědnost je omezena dvěma zásadami s posuzováním příčinné souvislosti, a to zásadou umělé izolace jevů a zásadou gradace příčinné souvislosti. Zásada umělé izolace jevů omezuje, redukuje zjištěné příčiny a následky na trestněprávně relevantní příčiny a trestněprávně relevantní následky.¹³⁹ Zásada slouží k odstranění vlivu vnějších faktorů, aby se lépe určila přímá souvislost mezi určitým jednáním a jeho následkem. Tato metoda umožňuje zjednodušit posouzení tím, že se soustředí pouze na klíčovou příčinu a její bezprostřední účinky, ignoruje ostatní možné příčiny nebo související jevy. Využívá se především v situacích, kde je potřeba jasně definovat, zda a jak určité jednání vedlo k určitému důsledku, což je klíčové pro určení právní odpovědnosti. U zásady gradace příčinné souvislosti, která je vysvětlena tak, že zjištění příčin jednání člověka, stejně jako následků významných pro trestní právo, může být nekonečné množství.¹⁴⁰ Jinak řečeno, tato zásada umožňuje hodnotit různý stupeň vlivu, který mají jednotlivé příčiny na výsledný účinek nebo škodu. To znamená, že ne všechny příčiny jsou považovány za rovnocenné; některé mohou mít větší vliv, a jsou proto považovány za primární, zatímco jiné mají menší vliv a jsou považovány za sekundární. Tento přístup je zvláště užitečný v komplexních situacích, u nichž může k výsledku přispět více faktorů, přičemž pomáhá určit, které příčiny jsou pro určení odpovědnosti nejdůležitější.

Příčinná souvislost ukazuje, že samotné jednání nemůže zakládat trestní odpovědnost bez následku, který může nastat až po vykonaném jednání. Následek

---

¹³⁸ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 200.

¹³⁹ Tamtéž, s. 201.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 202.

může nastat na určitém místě, které se potom nazývá místem činu. Pro úplné pochopení přikládám definici doc. Chmelíka: „*Místem, kde byl trestný čin spáchán je tedy místo, kde byl vykonán. Především jde o místo, kde došlo k jednání pachatele naplňující objektivní stránku trestného činu, může jím být ovšem i místo, kde nastal nebo měl nastat následek trestného činu.*“¹⁴¹

Dalším znakem je vyvratitelná domněnka nevinny, která je základní zásadou trestního řízení. Tento princip znamená, že osoba obviněná z TČ je považována za nevinnou, dokud její vina není prokázána příslušným soudem. Tato domněnka je základním kamenem spravedlnosti, protože klade důkazní břemeno na stát, který musí předložit dostatečné důkazy prokazující vinu obžalovaného nad rozumnou pochybnost. Zásadu vyvratitelné domněnky trestního řízení lze nalézt konkrétně v § 2 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen trestní řád), kde je uvedeno: „*Dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.*“ Dokud není obviněný pravomocně odsouzen, nelze ho považovat za pachatele.¹⁴² Vzhledem k tomu, že je třeba obviněného až do jeho pravomocného odsouzení považovat za nevinného, je možno prostředky trestního práva využívat vůči němu v průběhu trestního řízení jen v míře striktně nezbytné k dosažení účelu trestního řízení.¹⁴³ Pokud je přece jen třeba některé tyto prostředky využít, je nutné, aby se tak stalo v míře opravdu nezbytné.¹⁴⁴

4.2 Vztah trestní odpovědnosti k hodnocení přičetnosti a nepřičetnosti

Vztah mezi trestní odpovědností a hodnocením přičetnosti a nepřičetnosti je důležitým aspektem v trestním právu. Určení přičetnosti a nepřičetnosti pachatele jsou zásadní pro určení trestní odpovědnosti, a pro udělení sankce za spáchané protiprávní jednání pachatele. Pokud pachatel již užije návykovou látku, je nutné, aby před určením trestní odpovědnosti pachatele byly zjištěny dvě základní informace.

---

¹⁴¹ CHMELÍK et al., Místo činu a znalecké dokazování, 2005, s. 13.

¹⁴² DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Tamtéž.

V první řadě je potřeba zjistit, jaký byl duševní stav pachatele před užitím návykové látky, zda byl pachatel v době před užitím návykové látky přičetný, zmenšeně přičetný nebo nepřičetný. Následně se určuje vliv návykové látky a jak užití návykové látky ovlivnilo pachatelův duševní stav. Toto určení je důležité, jelikož dopad a ovlivnění pachatelova duševního stavu je velmi individuální a je rozdílné jedince od jedince.

Nejjednodušším případem je ten, při němž je pachatel před požitím návykové látky plně přičetný a po požití spáchá TČ. Zde má pachatel plnou trestní odpovědnost za následky svého jednání neboli spáchání TČ.¹⁴⁵

Trestní odpovědnost je klíčovým prvkem právního systému, avšak její aplikace bez pečlivého zohlednění duševního stavu obviněného jedince by byla neúplná a potenciálně nespravedlivá, jelikož bychom nevěděli, co způsobilo u pachatele změnu chování. Určení a vyhodnocení mezi přičetností a nepřičetností je tudíž klíčové pro spravedlivé a adekvátní uplatnění zákona.

4.3 Trestný čin

TČ je základem trestní odpovědnosti a má v systému práva nezaměnitelnou roli.¹⁴⁶ TČ je sám o osobě definován v § 13 odst. 1 trestního zákoníku, a to následovně: „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“ O tomto pojetí TČ se všeobecně hovoří jako o formálním pojetí TČ.¹⁴⁷ V reakci na TČ mohou být proti osobě uplatněny trestní sankce.¹⁴⁸

Definice trestního zákoníku zdůrazňuje několik klíčových aspektů, které jsou pro TČ podstatné. Jedná se o skutečnost, že každý trestný čin musí mít protiprávní charakter. Protiprávnost je stav nebo podmínka, která porušuje zákon, pravidla nebo předpisy, nebo konkrétní čin či chování, které porušuje zákon, pravidla nebo předpisy.¹⁴⁹ Neboli jde o rozpor s právní normou v rámci právního řádu.¹⁵⁰ Samotný pojem protiprávnost má však dva významy, a to protiprávnost z formálního hlediska, tedy rozpor s právním řádem jako jednotným celkem

---

¹⁴⁵ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2019, s. 213.

¹⁴⁶ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 199.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 135.

¹⁴⁸ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

¹⁴⁹ JUSTIA, illegality, ©2024.

¹⁵⁰ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 134.

a materiální protiprávnost neboli škodlivé jednání pro společnost, které ji natolik ohrožuje, že je potřeba se obrátit na prostředky trestního práva.¹⁵¹ Za druhé TČ vždy označuje nějaké jednání, které je zákonem stanovené jako trestné. Zde je vidět rozdíl trestního práva od např. práva občanského, jelikož v trestním právu je aplikace trestní sankce možná jen v případě, že je jednání označeno v trestním zákoníku jako trestné. V neposlední řadě je potřeba, aby bylo nějaké jednání označeno jako TČ, splnit i další podmínky např. úmysl, nedbalost, zavinění a mnoho dalších. Tyto okolnosti jsou zásadním prvkem pro posouzení, zda jednání může být označeno za TČ a jaká sankce bude tomuto trestnému jednání odpovídat. Existují dvě obligatorní podmínky, které musí být vždy splněny současně, a to protiprávnost a znaky uvedené v trestním zákoně.¹⁵²

Zákonnou definici trestného činu lze doplnit o dva korektivy – o hmotněprávní korektiv a procesně právní korektiv. Hmotně právní korektiv, který představuje zásada subsidiarity trestní represe, je v § 12 odst. 2 trestního zákoníku definován následovně: „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“ Procesně právní korektiv představuje zásada oportunity, která je zakotvena v § 173 odst. 2 písm. c) trestního řádu: „*Státní zástupce může zastavit trestní stíhání, jestliže vzhledem k významu a míře porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, který byl dotčen, způsobu provedení činu a jeho následku, nebo okolnostem, za nichž byl čin spáchán, a vzhledem k chování obviněného po spáchání činu, zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu, je zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo.*“ Případně možnost odložit věc před zahájením trestního stíhání dle § 159a odst. 4 trestního řádu.

Zásada oportunity v trestním právu umožňuje orgánům činným v trestním řízení rozhodnout, zda v určitých případech bude TČ stíhán nebo ne.¹⁵³ Toto rozhodnutí je založeno na úvaze o vhodnosti a přiměřenosti trestního stíhání s ohledem na okolnosti případu a veřejný zájem. Oportunitní princip tak přináší

---

¹⁵¹ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 134.

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ JELÍNEK et al., Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 1. 2022, 2022.

flexibilitu do trestního práva tím, že umožňuje zohlednit specifika každého případu a soustředit trestní stíhání TČ.

Trestný čin mladistvého se nazývá provinění. Specifikum pojmu provinění nalezneme v § 6 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže): „*Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění.*“ To, že hodnocení provinění je stejné jako hodnocení TČ a hledají se stejné znaky, potvrzuje i usnesení Nejvyššího soudu ČR – senátu ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 8 Tdo 743/2008: „*Je tedy zřejmé, že u stanovení formálních znaků provinění se vychází z obecných pravidel určujících formální stránku trestného činu jak ji upravuje ustanovení §3 odst.1 TZ. Podle něho je trestným činem pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně.*“ To znamená, že se pro definici provinění budou chtít stanovit dva obligatorní znaky stejné jako u TČ.¹⁵⁴

Vztah mezi trestným činem a hodnocením přičetnosti a nepřičetnosti je v trestním právu klíčovým prvkem určujícím míru odpovědnosti pachatele za jeho činy. V § 12 až § 20 trestního zákoníku se pojednává o těchto aspektech, přičemž přičetnost je považována za základní předpoklad trestní odpovědnosti. Právní úprava tedy klade důraz na individualizovaný přístup k pachatelům, přičemž je kladen zvláštní důraz na ochranu společnosti a zároveň na potřeby a práva jednotlivců s duševním onemocněním nebo poruchou.

---

¹⁵⁴ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 134.

5 ZNALECKÁ ČINNOST

Znalecká činnost je v České republice regulována zákonem č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (dále jen zákon č. 254/2019 Sb.), a prováděcími vyhláškami, zejména vyhláškou č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti. Tyto právní normy stanoví podmínky pro výkon znalecké činnosti včetně požadavků na odbornou způsobilost, bezúhonnost, svéprávnost, beztrestnost a další. Zákon a vyhlášky rovněž detailně upravují proces získání oprávnění k výkonu znalecké činnosti, který zahrnuje složení vstupní zkoušky skládající se z obecné a speciální části.

Znaleckou činností se rozumí dle § 1 odst. 1 zákona č. 254/2019 Sb. „*provádění znaleckých úkonů, zejména zpracování a podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení, a činnost, která bezprostředně směřuje k podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení.*“ Dále dle § 1 odst. 3 a 4 zákona č. 254/2019 Sb. je znalec povinen vykonávat znaleckou činnost osobně a jen v odvětví či oboru, pro který má specializaci. Znaleckou činnost má pod sebou vrchnostensky Ministerstvo spravedlnosti ČR.¹⁵⁵ Úpravu znalecké činnosti lze najít v procesních rádech, z čehož vyplývá, že znalecká činnost je institutem procesního práva.¹⁵⁶ Samotný znalec nemá omezenou činnost jen na jeden typ řízení, ale může své vzdělání a specialitu v oboru uplatňovat průřezem řízení, kde je zrovna nejvíce potřeba.¹⁵⁷

Trestní řád upravuje přípravu posudku, vady posudku, výslech znalce, znaleckou kancelář, znalecký ústav, znalečné a osobu vykonávající jednorázově znaleckou činnost.¹⁵⁸ Konkrétně se jedná o § 105 až § 111 trestního řádu.

---

¹⁵⁵ KŘÍSTEK et al., Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář, 2021.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ Tamtéž.

¹⁵⁸ HIRT a VAVERA, Soudní lékařství pro právníky, 2022.

5.1 Osoba znalce

Osoba znalce je definována jako osoba, které má díky svému vzdělání, odborné přípravě a praktickým zkušenostem speciální znalosti v určitém oboru. Tato osoba je na základě jmenování příslušným orgánem nebo soudem oprávněna poskytovat odborné posudky a vyjadřovat se k otázkám vyžadujícím specifické odborné znalosti. Podmínky pro výkon znalecké činnosti jsou stanoveny v § 5 zákona č. 254/2019 Sb. s názvem „*podmínky pro výkon znalecké činnosti znalce a slib znalce*“, ze kterého vyplývá, že znalec musí být bezúhonná fyzická osoba, plně svéprávná a odborně způsobilá a materiálně i technicky dostatečně vybavena ke správnému provedení znalecké činnosti. Znalci mohou být využiti v soudních a správních řízeních, kde jejich expertíza pomáhá k objasnění faktů nebo posouzení odborných aspektů případu. Osoba znalce skládá slib do rukou ministra spravedlnosti.

Důležité je si uvědomit, že znalec není ani procesní stranou, ani orgánem činným v trestním řízení. Znalec je subjektem trestního řízení v případě, že vystupuje pod vlastním jménem a vzniká mu nárok na znalečné, tzn. peněžní odměnu. Dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 33 Odo 324/2005, je znalec „*osobou, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které byly soudem určeny, a ve znaleckém posudku soudu sděluje subjektivní výsledek tohoto posouzení*“.

Výsledkem znalecké činnosti je znalecký posudek, který jako pojem není zákonem definován. Z právního hlediska se jedná o oficiální dokument vypracovaný oprávněnou osobou znalcem, který na základě svých specifických odborných znalostí a zkušeností poskytuje nezávislý odborný názor nebo hodnocení vztahující se k určitým skutečnostem, otázkám nebo důkazům v rámci soudního, správního či jiného řízení. Znalecký posudek slouží jako důkazní prostředek pomáhající soudům, správním orgánům nebo jiným rozhodujícím subjektům při posuzování technicky nebo odborně složitých záležitostí. V České republice je právní rámec pro vypracování znaleckých posudků a postavení znalců upraven zákonem č. 254/2019 Sb.

K hodnocení znaleckého posudku se vyjadřuje usnesení Nejvyššího soudu ČR – senátu ze dne 27. 7. 2022, sp. zn. 24 Cdo 2377/2020: „*Soud při hodnocení znaleckého posudku musí zkoumat, zda provedený úkon byl učiněn řádně, tj. zda znalec dodržel soudem uložené zadání [...]. Zjistí-li soud, že znalec*

nedostatečně splnil úkol, který soud vymezil ve svém opatření, případně jej nesplnil vůbec, podle okolností případu posoudí, zda znalce opatřením zaváže k doplnění tohoto neúplného (nedostatečného) posudku, a to i případně cestou realizace pořádkového opatření [...], nebo zda za účelem posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, ustanoví jiného znalce.“ Soud hodnotí znalecký posudek s využitím zásady volného hodnocení důkazů, která je zakotvena ve všech procesních rádech ČR včetně občanského soudního řádu a trestního řádu. Tato zásada umožňuje soudu posoudit znalecký posudek ve světle všech okolností případu a v kombinaci s ostatními důkazy, aniž by byl soud jakkoliv předem vázán pevně stanovenou vahou tohoto posudku ve vztahu k jiným důkazům. Soudce může sám určit, které důkazy považuje za věrohodné a relevantní a které ne. U znaleckého posudku je důležité, že je na uvážení soudce, zda vyhodnotí, že posudek odpovídá na položené otázky, je zpracován správným způsobem a vzal v úvahu všechna fakta a okolnosti případu.

Znalecký posudek je považován za samostatný důkazní prostředek, který si soud a orgány činné v trestním řízení opatřují od znalců, což je osoba odborně způsobilá a může podat odborné vyjádření.¹⁵⁹ Znalec svůj posudek činí na podkladě vlastních odborných znalostí.¹⁶⁰

Konkrétní právní úprava v České republice je stanovena v zákoně č. 254/2019 Sb., jenž definuje pravidla pro výkon znalecké činnosti včetně kvalifikačních požadavků, postupu jmenování a povinností, které znalci mají. Tento zákon poskytuje komplexní rámec pro regulaci znalecké činnosti v České republice.

5.2 Znalecké dokazování duševního stavu

Je-li třeba vyšetřit duševní stav obviněného, je důležité dodržet podmínky, které jsou stanoveny v § 116 trestního řádu. V případě, že je třeba vyšetřit duševní stav jedince, je nutné dle § 116 odst. 1 trestního řádu vždy přizvat znalce z oboru psychiatrie, aby odborně posoudil stav obviněného. Vyšetření duševního stavu jedince, je druhem ohledání fyzické osoby a tento úkon lze provést až po zahájení trestného stíhání.¹⁶¹ Hlavním předmětem zkoumání je duševní stav jedince v době

---

¹⁵⁹ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

¹⁶⁰ JELÍNEK et al., Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 1. 2022, 2022, s. 473.

¹⁶¹ DRAŠTÍK et al., Trestní zákoník: komentář, 2015.

¹⁶¹ ŠÁMAL et al., Trestní řád: komentář, 2013, s. 1648.

spáchání trestného činu, a zda jedinec trpěl duševní chorobou či slabostí, mentální retardací nebo jiným stavem, který mohl ovlivnit jeho ovládací a rozpoznávací činnosti.¹⁶² Toto posouzení může mít vliv na trestní odpovědnost pachatele a na uložení trestu.¹⁶³ Z § 116 trestního řádu vyplývá, že k posouzení duševního stavu jedince postačí jediný znalec, avšak soud může dle § 105 odst. 4 trestního řádu přizvat dva znalce: „*Jestliže jde o objasnění skutečnosti zvláště důležité, je třeba přibrat znalce dva.*“ Pokud by se jednalo o duševní stav mladistvého, je dle § 58 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (dále jen zákon o soudnictví ve věcech mládeže), vždy nutné přizvat dva znalce: „*K vyšetření duševního stavu mladistvého se přibere znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii a znalec z oboru zdravotnictví nebo pedagogiky, odvětví psychologie, se specializací na dětskou psychologii.*“ Důvodem rozdílné úpravy u mladistvých se vysvětluje tak, že u mladistvých se neposuzuje pouze duševní stránka jedince, ale i jeho rozumová mravní vyspělost.

Dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže mohou pochybnosti o duševním stavu jedince vzejít již z první části výsledku (ad generalia) nebo z povahy trestného činu. Často k tomu může vést způsob spáchání TČ, kdy jedinec se začne chovat najednou iracionálně až bez rozmyslu a jedná se o jeho neobvyklé nestandardní chování. Toho si může všimnou blízké okolí pachatele nebo jen okolí, ve kterém se daný jedinec pohybuje. Dále může důvodné pochybnosti o duševním stavu pachatele přinést jeho výslech, při němž může mít až amnézii pro časový úsek spáchání TČ, což vede k důvodné pochybnosti o duševním stavu jedince.

Znalecký posudek o duševním stavu jedince se provádí na psychiatrii. Psychiatr v roli znalce je do trestního řízení pozván vždy obligatorně.¹⁶⁴ Dochází k pozorování duševního stavu jedince, aby si mohl udělat povolaný znalec, psychiatr dostatečně komplexní obrázek o duševním stavu jedince. Dle § 117 trestního řádu je maximální možná doba pozorování pachatele psychiatrem dva měsíce, u dětí a mladistvých nesmí doba pozorování přesáhnout měsíc dle § 58 odst. 2 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Lhůtu lze v obou případech prodloužit, avšak pouze do jednoho měsíce a je k tomu potřeba pádný důvod. Znalec ve svém

---

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ ŠVARC, Posuzování duševního stavu v trestním řízení, 2011.

posudku stanoví, zda jedinec je vůbec schopen porozumět trestnímu řízení, protože pokud by došlo k situaci, že nemůže, muselo by dojít k přerušení řízení dle § 173 odst. 1 písm. c) trestního řádu. Jak uvádí rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR – senátu ze dne 18. 12. 1989, sp. zn. 1 Tz 55/89, pro zastavení řízení, se může použít pouze znalecký posudek, lékařská zpráva od ošetřujícího lékaře je nedostačující. Dále znalec vyhodnocuje, zda jsou na dostačující úrovni schopnost ovládací a rozpoznávací. Avšak stále je nutno nezapomínat, že otázka duševního stavu jedince a určení jeho přičetnosti a nepřičetnosti je otázkou právní, a může o ní rozhodnout pouze orgán činný v trestním řízení.

Každé znalecké dokazování duševního stavu má několik fází, které je potřeba dodržet. Jedná se o přípravnou fázi, psychiatrické vyšetření a testování, shromažďování a analýzu důkazů, sestavení znaleckého posudku, následně se může použít znalecký posud v řízení.

6 TRESTNĚPRÁVNÍ NÁSLEDKY TČ VE VZTAHU K ALKOHOLU A JINÝM NÁVYKOVÝM LÁTKÁM

Trestněprávní následky jsou tresty, které následují po tom, co někdo spáchá trestný čin, tzn. následují až po vlastním jednání pachatele. Jedná se o různé druhy trestů, jako například vězení, pokuty nebo zákaz určité činnosti, které mají za úkol potrestat viníka, zabránit mu v další trestné činnosti a chránit společnost před škodlivými vlivy. Výše trestu závisí na okolnostech, za jakých byl TČ spáchán, některé faktory mohou být přitěžující, některé naopak polehčující.¹⁶⁵

Pro trestněprávní následky trestných činů ve vztahu k alkoholu a návykovým látkám je důležité pochopit, že právní úprava v České republice detailně reguluje nejen držení a distribuci návykových látek, ale také jejich konzumaci, a to zejména v souvislosti s řízením motorových vozidel a veřejným pořádkem. Je to z důvodu jak ochrany celé společnosti, tak i ochrany samotných jedinců. Zneužití alkoholu a návykových látek může vést k řadě trestných činů včetně ohrožení pod vlivem, při němž je trestná odpovědnost upravena zvýšením trestní sazby pro jednání spáchaná v tomto stavu.¹⁶⁶

Optimální koncepcí je dvoustranná strategie, která spočívá v maximálním trestání dealerů drog, kteří nejsou závislí a zapojení do mezinárodního nedovoleného obchodu a výroby v rámci zločineckých skupin, a naopak v poskytování léčby a podpory reintegraci závislých osob prostřednictvím systémů léčby, asistence a dohledu.¹⁶⁷ Pro osoby s experimentálním přístupem k omamným a psychotropním látkám by měla být uplatněna preventivní opatření.¹⁶⁸

6.1 Alternativní tresty

Za alternativní tresty se považují tresty, které nejsou spojeny s odnětím svobody, čímž neizolují pachatele od společnosti, ale naopak se snaží o jeho uzdravení a nápravu.¹⁶⁹ Alternativní tresty se snaží řešit tyto základní problémy prostřednictvím různých programů, které mohou zahrnovat léčbu závislosti, terapeutické intervence, sociální služby, vzdělávací programy a monitoring. Cílem

---

¹⁶⁵ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022.

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 790.

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ VÁLKOVÁ et al., Základy kriminologie a trestní politiky, 2012, s. 262.

je rehabilitovat pachatele a snížit pravděpodobnost opakování trestné činnosti, což přináší prospěch jak jednotlivcům, tak celé společnosti. Tento přístup lze nazvat také jako restorativní justice.

Restorativní justice je přístup k řešení trestných činů a konfliktů, který klade důraz na obnovu vztahů, nápravu škody a aktivní účast všech zúčastněných stran. V kontextu alkoholu a návykových látek se restorativní justice snaží řešit základní příčiny závislostního chování a jeho dopad na jednotlivce i komunitu. Místo pouhého trestání lidí za porušení zákonů souvisejících s alkoholem nebo drogami, restorativní justice hledá způsoby, jak pachatele zapojit do procesu uzdravení a nápravy, což může zahrnovat terapii, rehabilitaci a zapojení do komunitních služeb. Tento přístup podporuje odpovědnost a opravu vazeb mezi pachatelem a obětí, a zároveň se snaží o snížení recidivy tím, že řeší hlubší sociální a osobní problémy, které vedou k zneužívání návykových látek.¹⁷⁰

Alternativní tresty lze rozdělit na hmotněprávní alternativy a procesněprávní alternativy. Hmotněprávní alternativy jsou zakotvené v trestním zákoníku. K trestům v oblasti deliktů spojených s konzumací alkoholu a návykových látek se orientují na právní rámce, které upřednostňují rehabilitaci a resocializaci pachatelů nad tradičním trestáním. Tento přístup je zakotven v legislativě mnoha jurisdikcí, jež umožňuje uplatnění alternativních sankcí, jako jsou povinné léčebné programy, edukativní kurzy o rizicích spojených s užíváním návykových látek nebo zapojení do aktivit restorativní justice. Tato opatření reflektují uznání, že závislost na alkoholu či drogách může být klíčovým faktorem vedoucím k trestné činnosti, a nabízí cestu k řešení podkladových příčin takového chování.

Zákonný základ pro implementaci těchto alternativních trestů je typicky obsažen v trestních zákonech či speciálních legislativních aktech zaměřených na boj proti drogové závislosti a alkoholismu. Například § 76a trestního zákoníku České republiky umožňuje soudům ukládat podmíněné zastavení trestního stíhání s povinností podstoupit léčbu závislosti. Dalším příkladem může být § 52 trestního zákoníku s výjimkou § 52 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku. Tyto právní normy vyžadují individualizovaný přístup k hodnocení specifických okolností každého případu, včetně zdravotního stavu obviněného, jeho předchozího chování a ochoty

---

¹⁷⁰ ŠČERBA, Filip. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. 2 vyd. Praha: Leges, 2014. s.25

zapojit se do nabízených programů. Cílem je podpořit návrat k zákonnému chování a integraci do společnosti, čímž se předchází další trestné činnosti související s užíváním návykových látek.

Procesněprávní alternativy v kontextu trestných činů souvisejících s užíváním alkoholu a návykových látek představují soubor opatření, která mají za cíl efektivně řešit trestnou činnost s důrazem na léčbu závislosti a prevenci. Tyto alternativy jsou vymezeny s cílem nabídnout pachatelům možnost účasti na specifických programech nebo terapiích, které adresují jejich závislost, a to ještě předtím, než dojde k rozhodnutí o vině a trestu ve standardním trestním řízení. V praxi se jedná o mechanismy, jako jsou podmíněné odložení stíhání, dohody o vině a trestu nebo terapeutické soudnictví, jež jsou zaměřeny na navrácení jedince do společnosti a minimalizaci recidivy trestné činnosti. Tyto procesy zohledňují specifika závislostního chování a nabízejí strukturovaný rámec pro spolupráci mezi justicí, zdravotnickými zařízeními a sociálními službami. Výsledkem je přístup, který kombinuje právní a terapeutické aspekty v zájmu dosažení dlouhodobě udržitelných výsledků pro jedince i pro společnost.¹⁷¹

Tento model nejen adresuje potřeby jednotlivce tím, že poskytuje nezbytnou podporu pro překonání závislosti, ale také se zaměřuje na dlouhodobé snižování trestné činnosti a zvyšování veřejné bezpečnosti. Přístup založený na rehabilitaci a integraci do společnosti nabízí alternativu k tradičnímu trestnímu soudnictví a vede k lepším výsledkům pro jedince i komunity.¹⁷²

---

¹⁷¹ MS, Alternativní tresty, © 2024.

¹⁷² Tamtéž.

7 ZÁVISLOST NA ALKOHOLU A NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH

Závislost na alkoholu a návykových látkách představuje komplexní problém, který zasahuje do mnoha oblastí lidského života. Podstatou závislosti je narušení biologických regulací v organismu.¹⁷³ Ať už v průběhu vzniku závislosti, nebo již u závislého člověka, vyvolává závislost řadu biochemických změn, které jsou v přímém vztahu k látce, na které závislost organismu vzniká.¹⁷⁴ Závislost na alkoholu a návykových látkách může ohrožovat jak samotného jedince, tak i jeho okolí a společnost, ve které se jedinec nachází.

Podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí „*je to skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více. Centrální popisnou charakteristikou syndromu závislosti je touha) brát psychoaktivní látky, alkohol nebo tabák.*“¹⁷⁵

Medicínský pohled na závislost se soustředí na rozpoznání a léčbu onemocnění. Závislost je podle WHO definována jako chronické, opakující se onemocnění mozku, které se vyznačuje kompulzivním hledáním a užíváním návykové látky navzdory škodlivým důsledkům. Toto onemocnění může mít mnoho podob – od alkoholismu přes zneužívání léků na předpis až po nelegální drogy. Důležité je zjištění o návykovém potenciálu dané látky, který významně ovlivňuje rychlost rozvoje a taky ovlivňuje stupeň závislosti.¹⁷⁶

Národního institut pro zneužívání drog, tzv. NIDA, přináší důležité informace o zdravotních důsledcích drogové závislosti. Závislost často souvisí s různými zdravotními problémy včetně onemocnění srdce, mrtvice, rakoviny a duševních poruch.¹⁷⁷ Specificky je zmíněno, že kouření tabáku může způsobit mnoho druhů rakoviny, methamfetamin závažné zubní problémy a opioidy mohou vést k předávkování a smrti.¹⁷⁸ Dále užívání drog zvyšuje riziko nakažení infekcemi, jako jsou HIV a hepatitida C, a to sdílením injekčního vybavení

---

¹⁷³ KALINA et al., Klinická adiktologie, 2015.

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ NEŠPOR, Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby, 2011.

¹⁷⁶ KALINA et al., Klinická adiktologie, 2015.

¹⁷⁷ NIDA, Addiction and Health, 2020.

¹⁷⁸ Tamtéž.

nebo nechráněným pohlavním stykem.¹⁷⁹ Závislost a duševní onemocnění často spolu souvisejí. U některých lidí mohou existující duševní poruchy předcházet závislosti, zatímco u jiných může užívání drog tyto stavy vyvolat nebo zhoršit.¹⁸⁰

Mezi hlavní znaky závislosti patří silná touha nebo pocit puzení užívat látku (tzv. craving), příkladem může být toto vyjádření závislého na heroinu: „*Když jsem se dostal do blízkosti drogy, přestával jsem normálně myslet, má touha byla nekontrolovatelná a silnější než já.*“¹⁸¹ Dále se jedná o zhoršené sebeovládání, což se nejčastěji projevuje na když jde o začátek, ukončení a taky množství látky, kterou dotyčný požije. Třetím znakem je somatický (tělesný) odvykací stav, což je stav, který se u každého jedince projevuje individuálním způsobem v momentě kdy tělo nedostává příjem látky, na které je závislé. Nejčastějšími příznaky je neovladatelný třes, křeče, zvýšené pocení, zvracení, bolesti různých částí těla a nervozita. Čtvrtým znakem je zvýšení tolerance na danou látku, tělo začne vyžadovat stále vyšší dávku látky, pro kterou má závislost, stejné dávky přinášejí nižší účinek. Mechanismus vzniku tolerance není dodnes zcela jasný. Pátým a šestým znakem závislosti je zanedbávání jiných zájmů a potěšení a pokračování v užívání dané látky, i přestože závislý jedinec vnímá, že látka má na něj negativní účinky a komplikuje mu život.¹⁸² Navíc může dojít ke vzniku psychické závislosti, při níž jedinec neodolatelně vyhledává látku pro pocit úlevy či úniku z reality, jedná se o další klíčový znak, který dále komplikuje proces odvykání a zotavení.

Závislost může vést k oslabení imunitního systému, což zvyšuje riziko onemocnění a infekcí, srdečním onemocněním od abnormálních srdečních tepů po infarkty a kolaps žil, problémům s játry vedoucím k významnému poškození nebo selhání jater, záchvatům, mrtvici, mentálnímu zmatení a poškození mozku, nemocem plic, problémům s pamětí, pozorností a rozhodováním, které ztěžují každodenní život.¹⁸³ Závislost také významně ovlivňuje psychické zdraví, přičemž může vést k depresím, úzkostem a různým formám psychické nestability. Některé látky, jako jsou inhalanty, mohou poškodit nebo zničit nervové buňky, ať už v mozku nebo v periferním nervovém systému.¹⁸⁴

---

¹⁷⁹ NIDA, Addiction and Health, 2020.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ NEŠPOR, Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby, 2011.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ GATEWAY FOUNDATION, Effects of Drug Misuse and Addiction, nedatováno.

¹⁸⁴ Tamtéž.

V České republice je léčba závislosti na alkoholu a návykových látkách poskytována v rámci veřejného zdravotního pojištění a zahrnuje širokou paletu služeb – od detoxikačních programů přes ambulantní poradenství až po dlouhodobou rehabilitaci v specializovaných zařízeních.¹⁸⁵ Kromě toho existují různé neziskové organizace a podpůrné skupiny, které poskytují další pomoc osobám bojujícím se závislostí. Největší část pacientů, která vyhledá odbornou pomoc, bojuje právě se závislostí na alkoholu. Léčba závislostí zahrnuje širokou škálu diagnóz a terapeutických přístupů – od psychoterapie po farmakoterapii.¹⁸⁶ Veřejné zdravotní pojištění v České republice je založeno na principu solidarity, tzn. všichni občané jsou povinni odvádět platbu za zdravotní pojištění do fondů zdravotních pojišťoven.¹⁸⁷ To umožňuje pokrytí nákladů na zdravotní péči s cílem zlepšit nebo zachovat zdravotní stav pojištěnce či zmírnit utrpení.¹⁸⁸

Z právního hlediska je v České republice užívání alkoholu a některých návykových látek legální, avšak jejich prodej a distribuce jsou přísně regulovány. Zákony stanovují věkové omezení pro konzumaci alkoholu a tabáku, zatímco prodej a držení většiny nelegálních drog je trestné. Cílem těchto opatření je často snaha omezit počet užívajících, kteří končí ve vězení, a místo toho se soustředit na prevenci a léčbu a tím zároveň snížit počet závislých.¹⁸⁹

Z medicínského hlediska začíná proces léčby obvykle detoxifikací, což je kritický krok k odstranění toxických látek z těla.¹⁹⁰ Detoxifikace musí být často prováděna pod lékařským dohledem, aby se předešlo komplikacím spojeným s abstinencí, jako jsou třes, záchvaty nebo delirium tremens v případě alkoholu. Po úspěšné detoxifikaci následuje komplexní léčebný program, který může zahrnovat jak farmakoterapii, tak psychoterapii.¹⁹¹

---

¹⁸⁵ VZP ČR, Léčba závislosti na alkoholu, 2023.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ MZ ČR, Veřejné zdravotní pojištění, 2020.

¹⁸⁸ Tamtéž.

¹⁸⁹ ÚŘAD VLÁDY ČR, 01/05 Legální drogy v České republice, 2005.

¹⁹⁰ CHYŠECKÝ, Alkohol, alkoholik, Apolinář: cesta tam a zpět, 2022.

¹⁹¹ Tamtéž.

8 PÁCHÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI POD VLIVEM ALKOHOLU A NÁVYKOVÝCH LÁTEK

Úvod do problematiky páchaní trestné činnosti pod vlivem alkoholu a návykových látek zahrnuje zkoumání vzájemných vztahů mezi užíváním těchto látek a následným jednáním, které spadá do kategorie trestných činů. Alkohol a návykové látky mají značný dopad na psychický a fyzický stav člověka, což může vést k zásadním změnám v jeho chování a rozhodování. Tyto změny často zahrnují snížení sebekontroly, zhoršení úsudku a zvýšení impulsivity, což může vyústit v agresivní či jinak nezákonné chování.

Přítomnost alkoholu a drog v krvi jednotlivce během páchaní trestného činu nejen může ovlivnit samotný čin, ale také jeho právní posouzení a následky. Alkohol i návykové látky ovlivňují reakce a schopnost vnímání jedince všeobecně, působí však na jednotlivce individuálně dle výše podané dávky, tělesné konstituce jedince a duševního stavu v daný moment. Přestože konzumace těchto látek může být brána v úvahu jako zmírňující okolnost, v mnoha právních systémech je rovněž uznávána jako faktor, který může závažnost činu zvýšit, zejména pokud pachatel konzumoval tyto látky s vědomím, že se chystá spáchat trestný čin. Jedinci, kteří se dostávají do konfliktu se zákonem jsou často pod vlivem alkoholu nebo návykových látek.¹⁹²

Drogy, všeobecně představují pro společnost závažný problém sociální, zdravotní, finanční, zatěžují veřejnou sféru o náklady na represí, zdravotní péči a podporu preventivních programů.¹⁹³

Nejzranitelnější skupinou, která páchá trestnou činnost pod vlivem návykových látek, jsou děti a mládež.¹⁹⁴ Jedná se o rizikovou skupinu z důvodu toho, že mladí dospělí často neznají své hranice a své chování pod vlivem alkoholu, a k návykovým látkám se staví méně zodpovědněji, jelikož rádi experimentují a obvykle nemají příliš vyvinutý pud sebezáchovy.¹⁹⁵

S drogami souvisí také rozlehlé spektrum trestních činností: nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy,

---

¹⁹² KALINA et al., Základy klinické adiktologie, 2008.

¹⁹³ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 780.

¹⁹⁴ KALINA et al., Základy klinické adiktologie, 2008.

¹⁹⁵ Tamtéž.

přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku, výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky, šíření toxikomanie.¹⁹⁶

Šíření toxikomanie lze najít v § 287 trestního zákoníku. Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení, které vyplývá ze zneužívání návykových látek a alkoholu.¹⁹⁷ Objektivní stránka spočívá v principu, že pachatel svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, nebo ho v tom podporuje anebo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří.¹⁹⁸ Jedná se o úmyslný ohrožovací TČ, který je dokonán již sváděním, podporováním, podněcováním nebo šířením.¹⁹⁹ Pachatelem tohoto TČ může být kterákoliv fyzická osoba, ale nemůže jí být osoba právnická.²⁰⁰

Studium vztahu mezi užíváním návykových látek a kriminalitou zahrnuje širokou škálu disciplín včetně kriminologie, psychologie, sociologie a práva. Důraz je kladen na prevenci, intervenci a rehabilitaci jako klíčové prvky ve snaze snižovat trestnou činnost spojenou s užíváním alkoholu a návykových látek. To zahrnuje vytváření efektivních programů léčby závislosti, zlepšení přístupu k těmto službám, jakož i implementaci legislativních a politických opatření zaměřených na snížení dostupnosti a spotřeby těchto látek.

---

¹⁹⁶ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 780.

¹⁹⁷ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2012, s. 2903.

¹⁹⁸ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 798.

¹⁹⁹ ŠÁMAL et al., Trestní zákoník: komentář, 2012, s. 2903.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 2904.

9 ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala tematikou hodnocení přičetnosti ve vztahu k návykovým látkám a alkoholu a souvisejícími tématy. V úvodu práce jsem seznámila čtenáře s klíčovými pojmy.

V historickém kontextu jsem poukázala na vývoj pojmů, ale i změnu vnímání užívání alkoholu a návykových látek v průběhu času. V posledních letech získává toto téma na pozornosti, jelikož dochází k zvyšování spotřeby drog, šíření nedobrovolného nakládání s nimi, rozšiřování organizovaného zločinu zaměřeného na obchodování s drogami. Zneužívání jednotlivých druhů drog ve společnosti představuje jeden ze současných globálních problémů lidstva.²⁰¹ Snaha o osvětu je velmi důležitá hlavně u dětí a mladistvých, aby věděli, jaké dopady mohou mít látky na jejich chování a jednání. Téma alkoholu je mnohem složitější, jelikož přístupnost a dostupnost alkoholu je velmi jednoduchá.

Téma trestní odpovědnosti je jedno z nejdůležitějších v diplomové práci a vysvětluje, že ne všechny nedbalostní faktory nevedou k odpuštění trestní odpovědnosti. Je to hlavně z toho důvodu, aby nedocházelo k zneužívání návykových látek a alkoholu. Jelikož nepřičetnost způsobená duševní poruchou, kterou pacient trpí, je choroba, u které je důležité, aby se u pacienta léčila, jedná se v tomto případě o polehčující okolnost, protože některé duševní choroby může pachatel získat na základě genetického klíče. Tzv. pití na kuráž není duševní poruchou, ale záměrným jednáním jedince, a proto je v tomto případě plná trestní odpovědnost. Zajímavostí může být řešení závislostí, přičemž trendem v současné době je spíše snaha o řešení alternativní cestou, aby se závislý pachatel vyléčil a došel uvědomění svého špatného chování a hrozivých následků, které způsobil. Samotný zákonodárce se u těchto skutkových podstat spíše přiklání k léčbě než k odnětí svobody, jelikož pokud by se pachatele izoloval od společnosti, mohlo by dojít k ještě většímu zhoršení závislosti, které by mohlo mít na společnost i jedince ještě mnohem větší dopady než doposud.

Ústřední otázkou protidrogové politiky je základní koncepce, kde existují dvě možnosti. První možností je represivní přístup, jehož cílem je osvobození společnosti od drog. Druhou koncepcí je terapeutický přístup, jehož cílem je omezování škodlivých důsledků zneužívání drog a zaměřuje se na alternativní

---

²⁰¹ JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 788.

tresty. Pro narkomany jsou dle terapeutického přístupu nejlepší aktivity, které směřují k prevenci a léčbě.²⁰²

V diplomové práci také zmiňuji znaleckou činnost, která je pro určení trestní odpovědnosti a pro hodnocení příčetnosti a nepřičetnosti velmi důležitou a prošla velkou změnou v posledních letech. Osoba znalce se stává pro trestní řízení stále velmi vyhledávanou, jelikož jejich znalosti jsou pro trestní řízení nezbytné.

Otázkou zůstává, jak se bude problém s drogami řešit nadále, jelikož tento problém se objevuje napříč zeměmi a každá země je konfrontována identickými otázkami, které mají multidimenzionální povahu, a tudíž řešení by mělo být nalezeno nejen na národní úrovni, ale také na úrovni mezinárodní.²⁰³ Dalším tématem je, zda alternativní tresty, které jsou v dnešní době upřednostňovány budou vést k nápravě a osvětě mezi pachateli. Zda nebude docházet ke zneužívání závislosti, ať už na alkoholu, nebo návykových látkách, aby tito jedinci byli potrestáni alternativním trestem, nikoliv trestem odnětí svobody. Až v průběhu let lze zjistit, zda trestní stíhání a hodnocení příčetnosti bude fungovat i do budoucna, nebo bude muset dojít k zpřísnění v této oblasti.

---

²⁰² JELÍNEK et al., Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část, 2022, s. 789.

²⁰³ Tamtéž, s. 788.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

10.1 Monografie

1. ASHWORTH, Andrew a HORDER, Jeremy. *Principles of Criminal law*. 7th Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN 9780199672684.
2. CÍSAŘOVÁ, Dagmar a VANDUCHOVÁ, Marie. *Nepříčetný pachatel: (aktuální praktické i teoretické problémy trestního práva a trestního řízení v ČR v souvislosti s posuzováním nepřičetnosti – srovnávací studie)*. Praha: Institut pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 1995.
3. FIALOVÁ, Ludmila. První světová válka a obyvatelstva českých zemí. *Historická sociologie* 2014, roč. 2, s. 115–125.
4. HENDRYCH, Dušan et al. *Právníký slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.
5. HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5.
6. HRUBÁ SMRŽOVÁ (dříve JÁNOŠÍKOVÁ), Petra, KNOLL, Vilém a RUNDOVÁ, Alena. *Mezníky českých právních dějin*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-251-6.
7. CHMELÍK, Jan et al. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3.
8. CHYŠECKÝ, David. *Alkohol, alkoholik, Apolinář: cesta tam a zpět*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3802-9.
9. JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0.
10. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3.
11. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 1. 2022*. Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-550-0-
12. KALINA, Kamil et al. *Klinická adiktologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. 696 stran. ISBN 978-80-247-4331-8.

13. NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Vyd. 4., aktualiz. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-908-8.
14. NOVOTNÝ, Oto et al. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. ISBN 978-80-7357-509-01.
15. NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. 347 s. ISBN 80-85917-36-X.
16. ORMEROD, David a PERRY, David. *Blackstone's Criminal Practice 2023*. 33th Edition. Oxford: Oxford University Press, 2023. ISBN 978-0192870292.
17. RÁLIŠ, Antonín. *Studie o přičetnosti*. Bratislava: Právnická fakulta University Komenského, 1931.
18. ŘEHAN, Vladimír. *Závislost na alkoholu a jiných drogách – psychologický přístup*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 1994. ISBN 80-7067-359-1.
19. ŘÍHA, Jiří. Vývoj právní úpravy nepřičetnosti na našem území. *Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související*. 2007, roč. 12, č. 6, s. 27–31.
20. SKÁLA, Jaroslav et al. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. Praha: Avicenum, 1987.
21. SKÁLA, Jaroslav. *...až na dno!?: fakta o alkoholu, pijáctví a alkoholismu*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Avicenum, 1977.
22. ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9.
23. ŠTABLOVÁ, Renata et al. *Návykové látky a současnost*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 2006. ISBN 80-7251-224-2.
24. VÁLKOVÁ, Helena et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-429-2.
25. ŠVARC, Jiří. Posuzování duševního stavu v trestním řízení. *Česká a slovenská psychiatrie*. 2011, roč. 107, č. 4, s. 220–226.

10.2 Právní předpisy

1. Zákon č.40/2009 Sb., trestní zákoník.
2. Zákon č.141/1961 Sb., trestní řád.
3. Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2023-12-11].
4. Zákon č.16/2017 Sb., zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.
5. Zákon č.86/1950 Sb., trestní zákon.
6. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.
7. Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-16].
8. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-16].
9. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-31].
10. Zákon č. 167/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-31].

10.3 Internetové zdroje

1. BOJKO, Tomáš. *Rauschdelikt a jeho vývoj v čase*. Online. In: Právo21. Poslední aktualizace 25. 7. 2023. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/rauschdelikt-a-jeho-vyvoj-v-case>. [cit. 2024-02-12].
2. GATEWAY FOUNDATION. *Effects of Drug Misuse and Addiction*. Online. In: Gateway. Dostupné z: <https://www.gatewayfoundation.org/about-gateway-foundation/faqs/effects-of-drug-abuse/>. [cit. 2024-01-25].

3. HOLCNEROVÁ, Petra. *Alkohol: historie*. Online, PDF. In: *Klinika adiktologie: Výukové a studijní texty pro studenty magisterského studia oboru adiktologie*. 21. 1. 2019. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/418/alkohol-uvod-historie.pdf>. [cit. 2024-01-08].
4. JUSTIA. *Illegality*. Online. In: *JUSTIA Legal Dictionary*. ©2024. Dostupné z: <https://dictionary.justia.com/illegality>. [cit. 2024-03-15].
5. MS – MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Alternativní tresty*. Online. In: *justice.cz*. ©2024. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/alternativni-tresty/-/clanek/obecne-informace>. [cit. 2024-03-24].
6. MZ ČR – MINISTERSTVO ZDRAVOTICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Návykové látky*. Online. In: *Ministerstvo zdravotnictví České republiky*. Poslední aktualizace 28. 7. 2020. Dostupné z: <https://mzd.gov.cz/navykove-latky/>. [cit. 2024-01-25].
7. MZ ČR – MINISTERSTVO ZDRAVOTICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Veřejné zdravotní pojištění*. Online. In: *Ministerstvo zdravotnictví České republiky*. Poslední aktualizace 5. 8. 2020. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/verejne-zdravotni-pojisteni-2/>. [cit. 2024-02-13].
8. NIDA. *Addiction and Health*. Online. In: *National Institute on Drug Abuse*. July 2020. Dostupné z: <https://nida.nih.gov/publications/drugs-brains-behavior-science-addiction/addiction-health>. [cit. 2024-03-15].
9. SALÁK, P. *Osnova římského práva*. Online, Word. In: *MUNI – předmět BV102Zk Dějiny soukromého práva-římské právo věcné a obligační*. 12. 12. 2009. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/law/podzim2009/BV102Zk/um/KOmpletni_osnova_ri_mskeho_prava_1_.pdf. [cit. 2023-12-01].
10. UNITED NATIONS. *Single convention on Narcotic Drugs*. Online, PDF. In: *United Nations Office on Drugs and Crime*. 1961. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/convention_1961_en.pdf. [cit. 2024-02-20].
11. ÚŘAD VLÁDY ČR. *01/05 Legální drogy v České republice*. Online. In: *Drogy-info*. 2005. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/publikace/zaostreno-na-drogy/2005-zaostreno-na-drogy/01-05-legalni-drogy-v-ceske-republice/>. [cit. 2024-03-21].

12. ÚŘAD VLÁDY ČR. *Zpráva o nelegálních drogách v ČR 2023*. Online. In: Drogy-info. Poslední aktualizace 16. 2. 2024. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/zprava-o-zavislostech/zprava-o-nelegalnich-drogach-v-cr-2023/>. [cit. 2024-03-21].
13. VLÁDA ČR. Novela zákona o návykových látkách musí před novými látkami urychleně ochránit hlavně děti, proto ji vláda ČR projedná... Online. In: Vláda České republiky. Poslední aktualizace 6. 9. 2023 11:52. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/zavislosti/media/novela-zakona-o-navykovych-latkach-musi-pred-novymi-latkami-urychlene-ochranit-hlavne-deti--proto-ji-vlada-cr-projedna-jeste-o-prazdninach-207451/>. [cit. 2024-02-21].
14. VZP ČR. *Léčba závislosti na alkoholu*. Online. In: Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky. Poslední aktualizace 13. 2. 2023. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/o-nas/tiskove-centrum/otazky-tydne/lecba-zavislosti-na-alkoholu>. [cit. 2024-01-25].
15. WHO. *Alcohol, Drugs and Addictive Behaviours Unit*. Online. In: World Health Organization. ©2024. Dostupné z: <https://www.who.int/teams/mental-health-and-substance-use/alcohol-drugs-and-addictive-behaviours/terminology>. [cit. 2024-03-21].
16. WHO. Alcohol. Online. In: World Health Organization. ©2024. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/alcohol#tab=tab_1. [cit. 2024-03-21].

10.4 Komentáře

1. DRAŠTÍK, Antonín et al. *Trestní zákoník: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Online, databáze. In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-24].
2. KŘÍSTEK, Lukáš et al. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: Leges, 2021. Online, databáze. In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-16].
3. ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 3 sv. ISBN 978-80-7400-465-0.
4. ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 2 sv. ISBN 978-80-7400-428-5.
5. ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023. 3 svazky. ISBN 978-80-7400-893-1.

6. ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2020. 2 svazky. ISBN 978-80-7400-807-8.

10.5 Judikatura

1. Nejvyšší soud ČR, 8 Tdo 449/2010, [R 23/2011 tr.] (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 449/2010)
2. Rozhodnutí č. 54/1968 Sb. rozh. tr
3. Nejvyšší soud, 8 Tdo 449/2010, [R 23/2011 tr.] (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 449/2010)
4. Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 345/2018
5. Rozh. č. 54/1968 a rozh. č. 23/2011 Sb. rozh. Tr
6. Nález č. 81/2018 Sb., ve věci návrhu na zrušení některých částí zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění zákona č. 183/2017 Sb. In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-11].
7. Rozhodnutí (Rt) Krajský soud v Uherském Hradišti ze dne 19.07.1951 sp. zn. 3 Tk 106/51 In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-7].
8. Rozhodnutí (Rt) Nejvyšší soud (NS) SR ze dne 22.08.1978 sp. zn. 5 Tz 75/78 In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-1].
9. Rozhodnutí (Rt) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 18.12.1989 sp. zn. 1 Tz 55/89 In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-24].
10. Usnesení (Rt) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 15.11.2006 sp. zn. 7 Tdo 1379/2006. In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-8].
11. Rozsudek Nejvyšší soudu ze dne 29.5.2007, sp. zn. 33 Odo 324/2005
12. Usnesení (Rt) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 25.06.2008 sp. zn. 8 Tdo 743/2008 In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-24].
13. Usnesení (Rt) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 19.01.2011 sp. zn. 7 Tdo 16/2011 In: Systém ASPI. Dostupné z: www.aspi.cz. [paywall]. [cit. 2024-3-2].